

೬೦

ನಿಕ್ಷೇಪ

೧. ನಿಕ್ಷೇಪ ಎಂದರೇನು ?

ಸಪ್ತತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸಾಧನಗಳೇ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು. ಇವುಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

೨. ನಿಕ್ಷೇಪಗಳ ಭೇದಗಳಾವುವು ?

ನಿಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭೇದಗಳಿವೆ :- 1. ನಾಮ ನಿಕ್ಷೇಪ
2. ಸ್ಥಾಪನಾ ನಿಕ್ಷೇಪ 3. ದ್ರವ್ಯ ನಿಕ್ಷೇಪ 4. ಭಾವ ನಿಕ್ಷೇಪ.

೩. ನಾಮನಿಕ್ಷೇಪವೆಂದರೇನು ?

ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ, ತತ್ತ್ವದ, ವಿಚಾರದ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗುಣ, ಜಾತಿಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ, ವಸ್ತುವಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಸರಿಡುವುದು ನಾಮ ನಿಕ್ಷೇಪ. ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ - ರಾಜ ಎಂದು ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿದೆ. ಆದರೆ ಆತ ರಾಜನೂ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರತಾಪಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಒಂದು ಹೆಸರು ಬೇಕಲ್ಲಾ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವಸ್ತುವಿಗೂ, ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ, ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ನಾಮನಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವ್ಯವಹಾರವು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.

೪. ಸ್ಥಾಪನಾನಿಕ್ಷೇಪ ಎಂದರೇನು ?

ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗುಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಗುಣವನ್ನು ಆರೋಪ ಮಾಡಿ, ಅದೇ ಇದು ಅಥವಾ ಇದೇ ಅದು ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಉಪಾಯವೇ ಸ್ಥಾಪನಾನಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ-ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೆಸರು ಇಡುವುದು. ಮಹಾವೀರಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಒಂದು ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು. ಈ ಬಿಂಬವು ಆ ಮಹಾವೀರಸ್ವಾಮಿ ಎಂದೇ ಆರೋಪಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಇದೇ ಆ ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ :-

1. ತದಾಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ
2. ಅತದಾಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ.

ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಕಾರದಂತೆಯೇ ಮಾಡುವ ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ತದಾಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಉದಾ :- ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥರ ಬಿಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಆಕಾರವಿಲ್ಲದ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಇದಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು. ಕಲಶ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಪುಂಜವನ್ನಿಡುವುದು. ಚದುರಂಗದ ಆಟದಲ್ಲಿ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ರಾಜ, ರಾಣಿ, ಮಂತ್ರಿ, ಸೇನಾಪತಿ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಆರೋಪಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಅತದಾಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಾಪನಾ ನಿಕ್ಷೇಪದಿಂದಲೂ ಸಹ ತತ್ತ್ವಗಳ, ದ್ರವ್ಯಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

೫. ದ್ರವ್ಯನಿಕ್ಷೇಪವೆಂದರೇನು ?

ಭೂತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್‌ಗಳ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ದ್ರವ್ಯ ನಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದು ನಿವೃತ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕ ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ರಾಜನಾಗುವ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ರಾಜನೆಂದೇ ಕರೆಯುವುದು ದ್ರವ್ಯನಿಕ್ಷೇಪವೆನಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದಲೂ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿಷಯಜ್ಞಾನ ವಾಗುತ್ತದೆ.

೬. ಭಾವನಿಕ್ಷೇಪವೆಂದರೇನು ?

ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ಪರ್ಯಾಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಭಾವನಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವವನನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕನೆನ್ನುವುದು, ದಾನ ಮಾಡುವವನನ್ನು ದಾನಿ ಎನ್ನುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಹೀಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ವಿಧಾನದಿಂದ ಲೋಕದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಸತ್ಯೈರಪರೇ ಕೇತು ಕೋಪವು ತಾಪವು
ನಿಮಿಷಾರ್ಥದಿ ಮರೆತೋಗುವುದು
ನಿಷ್ಠಲ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಮೂರ್ಖರ ಕೋಪವು
ಮರೆಣಾಂತ್ಯದಿ ಸಹ ನಿಲ್ಲುವುದು || --ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಚರಿತೆ.

೬೩. ಮಾರ್ಗಣಸ್ಥಾನಗಳು

೧. ಮಾರ್ಗಣಸ್ಥಾನ ಎಂದರೇನು ?

ಯಾವ ಯಾವ ಭಾವಗಳಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಜೀವರುಗಳು ಎಂತೆಂತಹ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇರುವ ಸಾಧನೋಪಾಯವೇ ಮಾರ್ಗಣಸ್ಥಾನಗಳು.

೨. ಮಾರ್ಗಣಸ್ಥಾನಗಳೆಷ್ಟು ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಮಾರ್ಗಣಸ್ಥಾನಗಳು ೧೪ :- 1. ಗತಿಮಾರ್ಗಣ 2. ಇಂದ್ರಿಯ ಮಾರ್ಗಣ 3. ಕಾಯಮಾರ್ಗಣ 4. ಯೋಗಮಾರ್ಗಣ 5. ವೇದಮಾರ್ಗಣ 6. ಕಷಾಯಮಾರ್ಗಣ 7. ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಣ 8. ಸಂಯಮಮಾರ್ಗಣ 9. ದರ್ಶನ ಮಾರ್ಗಣ 10. ಲೇಶ್ಯಮಾರ್ಗಣ 11. ಭವ್ಯಮಾರ್ಗಣ 12. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಮಾರ್ಗಣ 13. ಸಂಜ್ಞಾಮಾರ್ಗಣ 14. ಆಹಾರಮಾರ್ಗಣ.

ಈ ರೀತಿಯಾದ ಮಾರ್ಗಣೋಪಾಯಗಳ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವಿಗಳ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳನ್ನು, ಗತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇವುಗಳಿಂದ ಯಾವ ಜೀವಿ ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು.

1. ಗತಿಗಳು ೪ - ದೇವಗತಿ, ಮನುಷ್ಯಗತಿ, ನರಕಗತಿ, ತಿರ್ಯಂಚಗತಿ.

2. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ೫ - ಏಕೇಂದ್ರಿಯ, ದ್ವೀಂದ್ರಿಯ, ತ್ರೀಂದ್ರಿಯ, ಚತುರ್ದ್ರಿಯ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ.

3. ಕಾಯ ೬ - ಪೃಥ್ವೀಕಾಯ, ಜಲಕಾಯ, ಅಗ್ನಿಕಾಯ, ವಾಯು ಕಾಯ, ವನಸ್ಪತಿಕಾಯ, ತ್ರಸಕಾಯ.

4. ಯೋಗ ೧೫ - ಮನೋಯೋಗ - ೪, ವಚನಯೋಗ - ೪, ಕಾಯಯೋಗ - ೭.

ಮನೋಯೋಗ ೪ - ೧. ಸತ್ಯ ಮನೋಯೋಗ ೨. ಅಸತ್ಯ ಮನೋಯೋಗ ೩. ಉಭಯ ಮನೋಯೋಗ ೪. ಅನುಭಯ ಮನೋಯೋಗ.

ವಚನಯೋಗ ೪ - ೧. ಸತ್ಯ ವಚನಯೋಗ ೨. ಅಸತ್ಯ ವಚನಯೋಗ ೩. ಉಭಯ ವಚನಯೋಗ ೪. ಅನುಭಯ ವಚನಯೋಗ.

ಕಾಯಯೋಗ ೨ - ೧. ಔದಾರಿಕ ಕಾಯಯೋಗ ೨. ಔದಾರಿಕ ಮಿಶ್ರಯೋಗ ೩. ವೈಕ್ರಿಯಕ ಕಾಯಯೋಗ ೪. ವೈಕ್ರಿಯಕ ಮಿಶ್ರಯೋಗ ೫. ಆಹಾರಕ ಕಾಯಯೋಗ ೬. ಆಹಾರಕ ಮಿಶ್ರಯೋಗ ೭. ಕಾರ್ಮಣ ಕಾಯಯೋಗ .

5. ವೇದ ೩ - ಸ್ತ್ರೀವೇದ, ಪುರುಷವೇದ, ನಪುಂಸಕವೇದ.

6. ಕಷಾಯ - ೧೬+೯= ೨೫.

ಕಷಾಯ :ಅನಂತಾನುಬಂಧಿ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಾ, ಲೋಭ
ಅಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಾ, ಲೋಭ
ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಾ, ಲೋಭ
ಸಂಜ್ವಲನ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಾ, ಲೋಭ

ಅಕಷಾಯಗಳು ೯-ಹಾಸ್ಯ, ರತಿ, ಅರತಿ, ಶೋಕ, ಭಯ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ಸ್ತ್ರೀವೇದ, ಪುರುಷವೇದ, ನಪುಂಸಕವೇದ.

7. ಜ್ಞಾನ ೮ - ಕುಮತಿ, ಕುಶುತ್ರ, ವಿಭಂಗ, ಮತಿ, ಶ್ರುತಿ, ಅವಧಿ, ಮನಃಪರ್ಯಯ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನ.

8. ಸಂಯಮ ೭- ಅಸಂಯಮ, ಸಂಯಮಾಸಂಯಮ, ಸಾಮಾಯಿಕ, ಭೇದೋಪಸ್ಥಾಪನ, ಪರಿಹಾರ ವಿಶುದ್ಧಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಾಂಪರಾಯ, ಯಥಾಖ್ಯಾತ.

9. ದರ್ಶನ ೪ - ಚಕ್ಷುದರ್ಶನ, ಅಚಕ್ಷುದರ್ಶನ, ಅವಧಿದರ್ಶನ, ಕೇವಲದರ್ಶನ.

10. ಲೇಶ್ಯಗಳು ೬ - ಕೃಷ್ಣಲೇಶ್ಯ, ನೀಲಲೇಶ್ಯ, ಕಾಪೋತಲೇಶ್ಯ, ಪೀತಲೇಶ್ಯ, ಪದ್ಮಲೇಶ್ಯ, ಶುಕ್ಲಲೇಶ್ಯ.

11. ಭವ್ಯತ್ವ ೨ - ಭವ್ಯ, ಅಭವ್ಯ.

12. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ೬ - ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಸಾಸಾದನ, ಮಿಶ್ರ, ಉಪಶಮ, ಕ್ಷಯೋಪಶಮ, ಕ್ಷಾಯಿಕ.

13. ಸಂಜ್ಞೆ ೨ - ಸಂಜ್ಞೆ, ಅಸಂಜ್ಞೆ.

14. ಆಹಾರಕ ೨ - ಆಹಾರಕ, ಅನಾಹಾರಕ.



೬೪ ಜೀವಸಮಾಸ

೧. ಜೀವಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು ?

ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಕ್ರಮವೇ ಜೀವಸಮಾಸ. ಅಂದರೆ ತ್ರಸ, ಸ್ಥಾವರ, ಬಾದರ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಪರ್ಯಾಪ್ತ-ಅಪರ್ಯಾಪ್ತ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ, ಸಾಧಾರಣ. ಈ ಜೋಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಗವಾಗುವ ಜೀವಿಗಳ ವಿವರವೇ ಜೀವಸಮಾಸ. ಅಂದರೆ ವಿವಿಧ ಕರ್ಮಗಳ ಸೇರುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಮಕರ್ಮಗಳ ಉದಯದಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಜೀವಿಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಜೀವಸಮಾಸ ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೨. ಜೀವಸಮಾಸವು ಎಷ್ಟು ವಿಧ ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಜೀವಸಮಾಸಗಳು ೧೯. ಅವು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ :-

- | | | |
|------------------------|---------------------|-----|
| 1. ಪೃಥ್ವೀಕಾಯಕ | -ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಬಾದರ | - ೨ |
| 2. ಜಲಕಾಯಕ | -ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಬಾದರ | - ೨ |
| 3. ಅಗ್ನಿಕಾಯಕ | -ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಬಾದರ | - ೨ |
| 4. ವಾಯುಕಾಯಕ | -ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಬಾದರ | - ೨ |
| 5. ನಿತ್ಯನಿಗೋದ | -ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಬಾದರ | - ೨ |
| 6. ಇತರ ನಿಗೋದ | -ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಬಾದರ | - ೨ |
| 7. ಸಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ | -ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವನಸ್ಪತಿ | - ೧ |
| 8. ಅಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ | -ವನಸ್ಪತಿ | - ೧ |
| 9. ಎರಡಿಂದ್ರಿಯ | -ಜೀವ ಬಾದರ | - ೧ |
| 10. ಮೂರಿಂದ್ರಿಯ | -ಜೀವ ಬಾದರ | - ೧ |
| 11. ನಾಲ್ಕಿಂದ್ರಿಯ | -ಜೀವ ಬಾದರ | - ೧ |
| 12. ಅಸಂಜ್ಞೇ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ | -ಜೀವ ಬಾದರ | - ೧ |
| 13. ಸಂಜ್ಞೇ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ | -ಜೀವ ಬಾದರ | - ೧ |

ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಜೀವ ಸಮಾಸ

೧೯

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಜೀವಸಮಾಸ ಹೀಗಿದೆ :-

ಸಂಸಾರೀ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಭೇದ-ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಜೀವ ಸಮಾಸವೆನ್ನುವರು. ಜೀವ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವರಾಶಿಗಳೂ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿವೆಯಾದರೂ ಅವುಗಳ ಭೇದ ೧೪ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಾದರೇಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವ	- ೧
ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವ	- ೧
ಏಕಲೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವ (ದ್ವಿ, ತ್ರಿ, ಚತುರಿದ್ರಿಯ)	- ೩
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವ (ಸಂಜ್ಞೇ-ಅಸಂಜ್ಞೇ)	- ೨
ಒಟ್ಟು	- ೭

ಇವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಪರ್ಯಾಪ್ತಕ ಮತ್ತು ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಕ ದಿಂದ ಗುಣಿಸಿದರೆ $2 \times 2 = 4$ ಪ್ರಕಾರದ ಜೀವಗಳಾಗುತ್ತವೆ:

೩. ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವವು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಬದುಕಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಿ. ಈ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು ಕರ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಪುಧ್ನಲಗಳಾಗಿವೆ. ಚೈತನ್ಯ-ಶಕ್ತಿಯು ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಖ-ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಇವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಜೀವಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯ.

೪. ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳೆಷ್ಟು ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು ೬ :-

1. ಆಹಾರ
2. ಶರೀರ
3. ಇಂದ್ರಿಯ
4. ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ
5. ಭಾಷಾ
6. ಮನಸ್ಸು.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಹಾರ, ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು ಇರಬೇಕು.

ದ್ವೀಂದ್ರಿಯ, ತ್ರೀಂದ್ರಿಯ, ಚತುರಿದ್ರಿಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಹಾರ, ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಎಂಬ ಐದು ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳಿರಬೇಕು. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಆರು ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು ಒದಗಬೇಕು.

ಈ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಯಾವೊಂದು ಒದಗದಿದ್ದರೂ ಜೀವಿಗಳು ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ.

೫. ೮೪ ಲಕ್ಷ ಜೀವ ರಾಶಿಗಳು ಎಂದರೆ ಯಾವುದು ?

ಪೃಥ್ವಿಕಾಯಕ	- ೭ ಲಕ್ಷ
ಜಲಕಾಯಕ	- ೭ ಲಕ್ಷ
ಅಗ್ನಿಕಾಯಕ	- ೭ ಲಕ್ಷ
ವಾಯುಕಾಯಕ	- ೭ ಲಕ್ಷ
ನಿತ್ಯನಿಗೋದ	- ೭ ಲಕ್ಷ
ಇತರ ನಿಗೋದ	- ೭ ಲಕ್ಷ
ವನಸ್ಪತಿಕಾಯ	- ೧೦ ಲಕ್ಷ
ದ್ವೀಂದ್ರಿಯ ಜೀವ -	- ೨ ಲಕ್ಷ
ತ್ರೀಂದ್ರಿಯ -	- ೨ ಲಕ್ಷ
ಚತುರಿದ್ರಿಯ -	- ೨ ಲಕ್ಷ
ಸಂಜ್ಞೇ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ತೀರ್ಯಂಚ -	- ೨ ಲಕ್ಷ
ಅಸಂಜ್ಞೇ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ತೀರ್ಯಂಚ -	- ೨ ಲಕ್ಷ
ದೇವ ಗತಿ -	- ೪ ಲಕ್ಷ
ನರಕ ಗತಿ -	- ೪ ಲಕ್ಷ
ಮನುಷ್ಯ ಗತಿ -	- ೧೪ ಲಕ್ಷ

ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಜೀವರಾಶಿಗಳು ೮೪ ಲಕ್ಷ ಆಗುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನೇ ಎಂಭತ್ತ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಜಾತಿಯ ಯೋನಿಗಳಿರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.



೬೫ ಮರಣ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರಾತಗಳು

೧. ಮರಣವೆಂದರೇನು ?

“ಜಾತಸ್ಯ ಮರಣಂ ಧೃವಂ” ಎಂಬಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದಮೇಲೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಸಾವು ಎಂದರೆ ಮರಣ ನಿಶ್ಚಿತ. ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ, ತೀರ್ಯಂಚ ಮತ್ತು ನರಕಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ತಾನು ಹೊತ್ತ ಆಯುಷ್ಯವು ಮುಗಿದಾಗ ಆ ಗತಿಯ ಪರ್ಯಾಯ, ಶರೀರವನ್ನು ಆತ್ಮನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮರಣವೆನ್ನುವರು. ಮರಣವು ಶರೀರಕ್ಕೇ ವಿನಃ ಆತ್ಮನಿಗಲ್ಲ. ತಾನು ಹೊತ್ತ ಗತಿ, ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ಆಯುಷ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಇಂತಿಷ್ಟು ಕಾಲ ಜೀವಿಸಲು ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಾಣಗಳು ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿದಾಗ ಅಥವಾ ಅಪಮೃತ್ಯುವಾದಾಗ ಪ್ರಾಣಗಳು ನಷ್ಟ ಹೊಂದುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಆಯುವಿನ ನಾಶದಿಂದ, ಪ್ರಾಣಗಳ ಘಾತದಿಂದ ಸಾವು-ಮರಣ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಆಯುಷ್ಯದ ಉದಯದಿಂದ ಜೀವನು ಹೊಸ ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ-ಇದೇ ಜೀವನ-ಮರಣ.

ತಾನು ಹೊತ್ತ ಶರೀರದಲ್ಲಿ “ಸತ್” ಎಂಬ ಚೇತನ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಆತ್ಮನು ಆಯು ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಪ್ರಾಣಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಆತ್ಮನು ಆ ಶರೀರವನ್ನು ತೊರೆದು ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಗತಿಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಸೇರಿ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಸತ್ತುಹೋಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತು ಎಂದರೆ ಆತ್ಮ, ಚೇತನ ಶಕ್ತಿ. ಶಾಶ್ವತವಾದ “ವಸ್ತು” ಹೋಯಿತು-ಎಂದರೆ ಅದು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಯಿತು -ಎಂದರೆ ಬೇರೊಂದು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿತು ಎಂದರ್ಥ. “ಅಸತ್” ಆದ ಜಡ ಶರೀರವು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು. ಈ ಶರೀರ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅನಿತ್ಯ-ಅಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸರ್ಗವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಈ ಆತ್ಮನು ಶರೀರ ವೆಂಬ ಮುಂದಿನ ತಂಗುದಾಣವನ್ನು ಸೇರುವುದು. ಇದೇ ಜನನ-ಮರಣ, ಜೀವನವೆಂಬ ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣ.

೨. ಮರಣಗಳ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಮರಣದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಧಗಳಿವೆ- ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಐದು ವಿಧಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ :

1) ಪಂಡಿತ-ಪಂಡಿತ ಮರಣ. 2) ಪಂಡಿತ ಮರಣ 3) ಬಾಲ ಪಂಡಿತ ಮರಣ. 4) ಬಾಲ ಮರಣ 5) ಬಾಲ-ಬಾಲ ಮರಣ.

೩. ಪಂಡಿತ-ಪಂಡಿತ ಮರಣವೆಂದರೇನು ?

ಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದ ಅರಹಂತರು, ಕೇವಲಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿಯುವಾಗ ಯೋಗ ನಿರೋಧ ಮಾಡಿ ಪರಮಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನ ದಿಂದ ಅಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರ ಪವಿತ್ರಾತ್ಮವು ಅಂತಿಮ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಲೋಕವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಪರಿ ನಿರ್ವಾಣ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತ-ಪಂಡಿತ ಮರಣವೆನ್ನುವರು. ಈ ಮರಣ ಆ ಪರ ಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಕೊನೆಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಮುಂದೆಂದೂ ಜನ್ಮ ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ.

೪. ಪಂಡಿತ ಮರಣವೆಂದರೇನು ?

ಮಹಾವ್ರತಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳು ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲೇಖನ ಸಹಿತ ಸಮಾಧಿ ಹೊಂದುವುದು ಪಂಡಿತ ಮರಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

೫. ಬಾಲ ಪಂಡಿತ ಮರಣ ಎಂದರೇನು ?

ಅಣುವ್ರತಧಾರಿಗಳಾದ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿ ಗೃಹಸ್ಥರು ದಾರ್ಶನಿಕಾದಿ ಶ್ರಾವಕರ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ತ್ರಸಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸದೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ನೈಷ್ಠಿಕ ಶ್ರಾವಕರೇ ಮುಂತಾದ ತ್ಯಾಗಿಗಳೂ ಸಲ್ಲೇಖನ ವಿಧಿಯಿಂದ ಸಮಾಧಿಹೊಂದುವುದೇ ಬಾಲ ಪಂಡಿತ ಮರಣವಿದೆ.

೬. ಬಾಲ ಮರಣವೆಂದರೇನು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿ ಅಷ್ಟಮೂಲ ಗುಣಗಳನ್ನು, ದೇವಪೂಜಾದಿ ಕ್ರಿಯೆ ಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಇರುವ ಅವಿರತ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿ ಶ್ರಾವಕನು ಅಂತ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದುವುದು ಬಾಲಮರಣವಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ-ಎಂದರೆ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಂಬರ್ಥವಲ್ಲ. ಚಾರಿತ್ರ, ಸಂಯಮ ಪಾಲನೆ ಎಂದರ್ಥ. ಬಾಲ ಎಂದರೆ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗ ಎಂದರ್ಥ ವಲ್ಲ. ಚಾರಿತ್ರ-ಸಂಯಮದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರ್ಥ.

೮. ಬಾಲ-ಬಾಲ ಮರಣವೆಂದರೇನು ?

ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ, ದುರಾಚಾರಿಯಾದವನು ಅಂತ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆರ್ತ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹಗಳ ಸಹಿತ ಮರಣ ಹೊಂದುವುದು ಬಾಲಬಾಲ ಮರಣವಿದೆ.

೯. ಮರಣಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠವಾದವುಗಳಾವುವು ?

ಪಂಡಿತ-ಪಂಡಿತ ಮರಣ ಎಂದರೆ ನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದುವುದು. ಇದು ಕೇವಲಿಗಳಿಗೆ ಆಗುವುದು. ಇದು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದುದು.

ಪಂಡಿತ ಮರಣವು ಮಹಾ ಚಾರಿತ್ರಶಾಲಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳು ಹೊಂದುವ ಮರಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ದೇವೇಂದ್ರಾದಿ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಂತಿಕ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಬಾಲಪಂಡಿತ ಮರಣವು ಮತ್ತು ಬಾಲ ಮರಣವು ಉತ್ತಮವಾದುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸದ್ಗತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಾಲಬಾಲ ಮರಣದಿಂದ ನರಕಾದಿ ದುರ್ಗತಿಗೆ ಸಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಷ್ಠವಾದುದು.

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಮರಣಕ್ಕೆ ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವು ಮಹೋತ್ಸವವಿದ್ದಂತೆ. ಜೀವಿತಾಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸಿ ಸಲ್ಲೇಖನ ಪೂರ್ವಕ ಸಮಾಧಿಮರಣ ಹೊಂದುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಬಾಲ ಬಾಲ ಮರಣ ಹೊಂದುವುದು ಬೇಡ. ಅಂದರೆ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ತ-ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದಿಂದ ಮರಣ ಹೊಂದುವುದು ಬೇಡ.

ಸಮುದ್ಧಾತ :

೧. ಸಮುದ್ಧಾತವೆಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮನಿಗೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ನೋಡುವ, ತಿಳಿಯುವ, ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಕರ್ಮದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಹೊತ್ತ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದು

ಕೊಂಡೇ ತನ್ನ ಶರೀರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೊರಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಶರೀರ, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಪಸರಿಸುವುದಕ್ಕೆ - ಹಬ್ಬುವುದಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ಧಾತ ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೨. ಸಮುದ್ಧಾತಗಳ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

1) ಸ್ವಸ್ಥಾನ, 2) ವಿಹಾರಸ್ಥಾನ 3) ಉಪಪಾದ.

1) ಕಷಾಯ ಸಮುದ್ಧಾತ 2) ವೇದನಾ ಸಮುದ್ಧಾತ 3) ವೈಕ್ರಿಯಿಕ ಸಮುದ್ಧಾತ 4) ಮಾರಣಾಂತಿಕ ಸಮುದ್ಧಾತ 5) ತೈಜಸ ಸಮುದ್ಧಾತ 6) ಆಹಾರಕ ಸಮುದ್ಧಾತ 7) ಕೇವಲಿ ಸಮುದ್ಧಾತ (ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಏಳು ಸಮುದ್ಧಾತಗಳು).

೩. ಸ್ವಸ್ಥಾನವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವಿಯು ತಾನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು.

೪. ವಿಹಾರ ಸ್ಥಾನವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವಿಗಳು ಸಂಚಾರಮಾಡುವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಸರಿಸುವುದು.

೫. ಉಪಪಾದವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವವು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಣದಂತೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಅಥವಾ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಸರಿಸಿ ಹೊರಳಾಡಿ ಅನ್ಯ ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಸೇರುವುದು. (ಇವು ಮೂರೂ ಮುಂದಿನ ಸಮುದ್ಧಾತಗಳಿಗೆ ಪೂರಕಗಳು)

೬. ಕಷಾಯ ಸಮುದ್ಧಾತವೆಂದರೇನು ?

ಕ್ರೋಧಾದಿ ಕಷಾಯಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಜೀವ ಪ್ರದೇಶವು ವಿಸ್ತಾರ ವಾಗುವುದು.

೭. ವೇದನಾ ಸಮುದ್ಧಾತವೆಂದರೇನು ?

ತಾನು ಅನುಭವಿಸುವ ವೇದನೆಯಿಂದ ಜೀವಪ್ರದೇಶವು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತಾರ ವಾಗುತ್ತದೆ.

೮. ವೈಕ್ರಿಯಕ ಸಮುದ್ಭಾತವೆಂದರೇನು ?

ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಆಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯ ಶರೀರಾಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಸರಿಸುವುದು.

೯. ಮಾರಣಾಂತಿಕ ಸಮುದ್ಭಾತವೆಂದರೇನು ?

ಮರಣಹೊಂದುವ ಕಾಲದ ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಡದೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ತನ್ನ ಹೊಸ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಜೀವ ಪ್ರದೇಶವು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ವಿಸ್ಥಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಸ್ಥಾನವು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಶರೀರವನ್ನು ಜೀವವು ಬಿಡುತ್ತದೆ. (ಜಿಗಣೆ ಹುಳು ನಡೆಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ತನ್ನ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ತನಗೊಂದು ಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮವು ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶರೀರ ರಹಿತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦. ತೈಜಸ ಸಮುದ್ಭಾತವೆಂದರೇನು ?

ತೈಜಸವೆಂಬ ಶರೀರದ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಶಸ್ತ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವುದು.

೧೧. ಆಹಾರಕ ಸಮುದ್ಭಾತವೆಂದರೇನು ?

ವೃದ್ಧಿಧಾರೀ ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೆಲವರಡು ತಾತ್ವಿಕ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಶಯಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೊಂದು ತಮ್ಮ ಜೀವ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಸ್ಥಾರ ಗೊಳಿಸಿ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರದವರೆಗೆ ಹೋಗುವುದು.

೧೨. ಕೇವಲೀ ಸಮುದ್ಭಾತವೆಂದರೇನು ?

ಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಕೇವಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕೇವಲಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಯೋಗಕೇವಲಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೆಲವರ ಕರ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಉಳಿದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಮ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ದಂಡಾಕಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಆಕಾರವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಶಿಲೆಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸುವುದು. ಇದೇ ಕೇವಲೀ ಸಮುದ್ಭಾತ.

ಹೀಗೆ ಜೀವನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೂಲ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಶರೀರದ ಹೊರಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಹೊಸ ಪರ್ಯಾಯದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸೇರಿ ಹಳೇ ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಒಂದು ಜೀವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಕ್ತವಾದಮೇಲೆ ಆತ್ಮನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನಿದ್ದು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸರ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು, ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.



ಮೂಜಗವೆಂಬ ಗೇಹದೊಳೆ ಪುಂಜಿದ ವಸ್ತುಗಳ್ ಆರು,
ಕಾಯವೈದು ಓಜೆಯ ತತ್ವವು ಏಳು ನವಭೇದ ಪದಾರ್ಥಂ,
ಇವಂ ತಪಸ್ವಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ರೂಢಿ ರೂಢಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ತನ್ನೆನೆ
ಕಾಣ್ಬಾರ್ಥೆ, ಬೇತೋಜಯನಾಗಬೇಕು ಮೊದಲ್ ಎಂದೆಯಲಾ
ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ !

ಅರ್ಥ :- ಊರ್ಧ್ವ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಅಧೋಲೋಕವೆಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಆವರಿಸಿರುವ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಆರು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಜೀವ, ಅಜೀವ, ಪುಧ್ಗಲ (ಜಡವಸ್ತು), ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಾಲ. ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳು 5 ಇವೆ. ಅವು ಜೀವಾಸ್ತಿತ್ವ, ಪುಧ್ಗಲಾಸ್ತಿತ್ವ, ಧರ್ಮಾಸ್ತಿತ್ವ, ಅಧರ್ಮಾಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಾಸ್ತಿತ್ವ. ತತ್ವಗಳು ಏಳು ವಿಧ-ಜೀವ, ಅಜೀವ, ಆಸ್ರವ, ಬಂಧ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರಾ, ಮೋಕ್ಷ. ಪದಾರ್ಥಗಳು ಒಂಭತ್ತು- ಜೀವ, ಅಜೀವ, ಆಸ್ರವ, ಬಂಧ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರಾ, ಮೋಕ್ಷ ಪಾಪ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಈ ರೀತಿ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತಪಸ್ವಿಯು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಮನನ ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಆತ್ಮಾನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ತಪ, ವ್ರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದರೂ ಹಾಗೂ ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿದರೂ ವೃಥಾವೇ ಸರಿ.

-- ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರ ಶತಕ.

೬೬ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯ

೧. ವ್ಯವಹಾರವೆಂದರೇನು ?

ಲೌಕಿಕವಾದ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ, ಆಚಾರ - ವಿಚಾರಗಳು-ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ವ್ಯವಹಾರವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರ, ದುರ್ವ್ಯವಹಾರ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ.

ಉತ್ತಮವಾದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು, ದಾನ, ಪೂಜೆ ಮೊದಲಾದ ಷಟ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಜೀವನೋಪಯೋಗಿಗಳಾದ, ಶುಭವಾದ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳೂ, ಅಹಿಂಸಾದಿ ವ್ರತಾಚಾರಗಳೂ, ಪರೋಪಕಾರದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳೂ ಧರ್ಮಪ್ರಭಾವನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳೂ, ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವೂ-ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಗುರುಸೇವೆ, ದೇವರದರ್ಶನ, ಪರೋಪಕಾರ, ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಮವು ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನಕರವಾದವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರಗಳಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವು ಹೇಯವಲ್ಲ, ಉಪಾಧೇಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ರೀತಿಯ ಪೂಜಾರಾಧನೆ, ಜಪ, ಧ್ಯಾನ, ಭಜನೆ, ಜಿನಮಂದಿರಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣ ಜೀವನೋಪಾಯದ ವ್ಯಾಪಾರ, ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರ, ಮದುವೆ-ಮುಂಜಿ, ಸಾಂಸಾರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಯ-ಉಪಾಧೇಯ, ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯ, ಸತ್ಯ-ಮಿಥ್ಯಾ, ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು.

ಹಾಗೆಯೇ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ-ಕಂದಾಚಾರ, ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಮಿಥ್ಯಾಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ, ಕುದೇವ, ಕುಗುರು, ಕುಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆರಾಧನೆ, ಹಿಂಸಾದಿ ಕಾರ್ಯ, ಸುಳ್ಳು-ವ್ಯಭಿಚಾರ, ಅತ್ಯಾಸೆ-ಲೋಭ, ಮೋಸ-ವಂಚನೆ ಮುಂತಾದವು ದುರ್ವ್ಯವಹಾರಗಳು. ಇವು ಆತ್ಮನನ್ನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ತಳ್ಳುವಂತಹವುಗಳು. ಇವು ಹೇಯವಾದವುಗಳು ಮಾಡಬಾರದಂತಹವು, ಅವ್ಯವಹಾರಗಳು.

ಗೃಹಸ್ಥನು ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬಿಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳು ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ

ಉಪದೇಶ-ಶಾಸ್ತ್ರ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಜಿನಮಂದಿರಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುವುದೂ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೂ ಅವರ ಇಂತಹ ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಹೇಯವಲ್ಲ-ಮಿಥ್ಯೆಯಲ್ಲ.

ಸಂಸಾರದ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಜೀವವನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ, ಜಿನಬಿಂಬವನ್ನು ತೀರ್ಥಂಕರರು-ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಮುಂತಾದವು ವ್ಯವಹಾರವೇ ಆದರೂ ಇದರಿಂದ ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯ ನಂಬಿಕೆ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯವಹಾರವು ಹೇಯವಲ್ಲ. ಆತ್ಮ, ಅನಾತ್ಮ, ಲೌಕಿಕ-ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಗಳ ಅರಿವಿನಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ.

೧೧. ನಿಶ್ಚಯವೆಂದರೇನು ?

ವಸ್ತುವಿನ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ಥಿತಿ, ಸ್ವಭಾವ, ಗುಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ, ತಿಳಿಯುವುದು ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ. ಸತ್ಯಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶ, ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ನಿರ್ಣಯ, ಆತ್ಮದರ್ಶನ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ಆತ್ಮಾನಂದಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಶ್ಚಯವಾದವುಗಳು. ಧ್ಯಾನ-ಯೋಗ-ತನ್ಮಯತೆ-ಪರವಶತೆಗಳು ನಿಶ್ಚಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಮೂಲ ವಸ್ತುವಿನ ಗ್ರಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು ನಿಶ್ಚಯವೆನಿಸಿವೆ. ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯೇ ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ.

ಸವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿ, ಪಾರಲೌಕಿಕ ವಿಚಾರ, ಭೇದವಿಜ್ಞಾನ, ಆತ್ಮಾರಾಧನೆ, ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ ಉದಾಶೀನತೆ, ನಿತ್ಯ, ಸತ್ಯಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಸ್ವರೂಪಾಚಾರಣೆ, ಶುದ್ಧಯೋಗ, ಶುದ್ಧದೃಷ್ಟಿ, ನಿಶ್ಚಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಧ್ಯಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಮುನಿಗಳು ಗುಣಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ಏರುವಾಗಿನ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶುದ್ಧ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ನಿಶ್ಚಯದ ಅವಲಂಬನೆಯಾಗಿದೆ. ತಪೋಧ್ಯಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ-ನಿತ್ಯ-ನಿರ್ಮಲ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಆತ್ಮ ವಿಷಯವಷ್ಟೇ, ಅದರ ಕಾರ್ಯವಷ್ಟೇ ನಿಶ್ಚಯ, ಮಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನನಿರತರಾದ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಬಾಹ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮವಲೋಕನದ ನಿಶ್ಚಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಗೃಹಸ್ಥನಾದವನು ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಜಪ, ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನೆ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾವಸಹಿತ ತತ್ಪರನಾಗುವುದೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಇದು ನಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನಯವೆಂದರೆ ಒಂದಂಶ ಮಾತ್ರ. ಶುದ್ಧ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ವೀತರಾಗಿಗಳಾದ, ಸಮತಾಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಕೇವಲ ನಿಶ್ಚಯದ ಕಡೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

೧೨. ವ್ಯವಹಾರ ನಿಶ್ಚಯಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಹೇಗೆ ?

ವ್ಯವಹಾರವೊಂದೇ ಸರಿ, ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕೆಂಬುದೂ, ನಿಶ್ಚಯವಷ್ಟೇ ಬೇಕು, ವ್ಯವಹಾರವು ಸರ್ವಥಾ ಹೇಯವೆಂಬುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರವು ಅದರಲ್ಲೂ ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರವು ನಿಶ್ಚಯದ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯೂ, ಪೂರಕವೂ, ಪ್ರೇರಕವೂ ಆಗಿದೆ. ನಿಶ್ಚಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹಾರವು ಗೌಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಹಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯ ಗೌಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೊರೆದರೆ, ಹೇಯವೆಂದರೆ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ, ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಹಾರವು ಕಾರಣ, ನಿಶ್ಚಯ ಕಾರ್ಯ- ಈ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹಾರ-ನಿಶ್ಚಯಗಳ ಅವಲಂಬನೆ ಅವಶ್ಯಕವಿದೆ. ವ್ಯವಹಾರದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯದ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಸರಿ ಎಂದೂ, ಕೇವಲ ನಿಶ್ಚಯವೇ ಸರಿ ಎಂದೂ ಹಟ, ಆಗ್ರಹ, ವಾದ-ವಿವಾದಗಳು ಬೇಡ. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕ-ಪ್ರೇರಕವಾಗಿವೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹಾರದ ನೆರವು ಬೇಕು. ತನ್ನಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿರುವ ಜನಬಿಂಬ ದರ್ಶನ, ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನೆ ಅವಶ್ಯಕವಿದೆ. ಈ ಮುಖಾಂತರ ಹೀಗೆಯೇ ನನ್ನಾತ್ಮನು ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವೂ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮುಖ್ಯವೂ, ಮುನಿಗಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮುಖ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಅರಿತು ತಮ್ಮಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಂಬಿ ನಿಜವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ವ್ಯವಹಾರವು ಕ್ರಿಯಾ ಪ್ರಧಾನವೂ, ಲೌಕಿಕವೂ

ಆಗಿದೆ. ನಿಶ್ಚಯವು ಭಾವಪ್ರಧಾನವೂ, ಅಲೌಕಿಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಲೌಕಿಕದ ಕಡೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಯವೇ ಸರಿ, ಉಪಾಧೇಯ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದರೂ ಈ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ ವ್ಯವಹಾರದ ಸಹಕಾರ, ಅವಲಂಬನೆಯು ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಬೇಕೇಬೇಕು.

ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ನಿಶ್ಚಯದ ಉಪದೇಶವೂ ಸಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ನಿಶ್ಚಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ, ಅಲಭ್ಯ, ಅಸ್ಪಷ್ಟ.

ನಮಗೆ ತುಪ್ಪ ಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಸುವಿನಿಂದ ಹಿಂಡಿದ ಹಾಲು-ಮೊಸರು-ಬೆಣ್ಣೆಗಳವರೆಗೆ ಇರುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ವ್ಯವಹಾರವೇ ಆಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದರೆ, ಬೇಡವೆಂದರೆ ತುಪ್ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅಸಾಧ್ಯ. ಹಣ್ಣು ಬೇಕು, ಮರದ ಪೋಷಣೆ ಬೇಡ ಎಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಯ ಸಾಧನೆಗೆ ವ್ಯವಹಾರವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ.

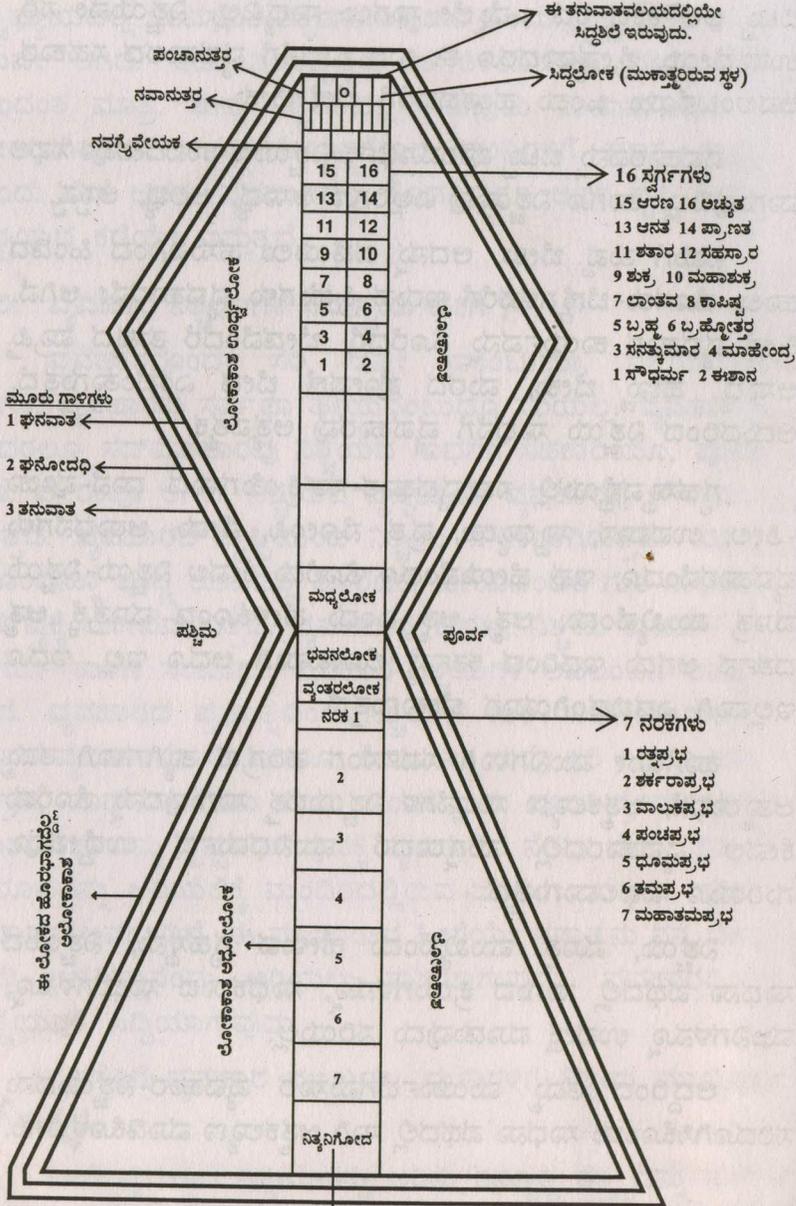
ಗೃಹಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರ-ಸತ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ದಾನ-ಪೂಜಾ-ಶೀಲ, ಉಪವಾಸ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ವ್ರತ, ನೋಂಪಿ, ನೇಮ, ಆರಾಧನೆಗಳು ವ್ಯವಹಾರವೆಂದೂ, ಇವು ಹೇಯವೆಂದೂ ತೊರೆದು ಕೇವಲ ನಿಶ್ಚಯ-ನಿಶ್ಚಯ ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವೆಂದು, ಆತ್ಮ, ಆತ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆತ್ಮ ದರ್ಶನ ಆಗದು ಇದರಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ಲೋಪವಾಗಿ ಅದೂ ಇಲ್ಲ, ಇದೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಎಡಬಿಡಂಗಿಯಾಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಮುನಿಗಳಾಗಿ ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿಗ್ರಹ ತ್ಯಾಗಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಾರಾಧನೆ, ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಗಳ ನಿಶ್ಚಯದತ್ತ ಸಾಗುವುದನ್ನು ತೊರೆದು ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರೆ ಮುನಿಧರ್ಮದ ಉದ್ದೇಶವೂ, ಗುರಿಯೂ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿಶ್ಚಯ, ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವ ಗೃಹಸ್ಥನು, ನಿಶ್ಚಯದ ಸಾಧನಾ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ, ಸಾಧಕರಾದ ಸಾಧುಗಳನ್ನೂ, ಮುನಿಗಳನ್ನೂ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆಗನುಸಾರ ವ್ಯವಹಾರ-ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಧನಾ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೬೨ ಲೋಕಸ್ವರೂಪ



ನಿಗೋದದಿಂದ ಸಿದ್ಧತೆಯವರೆಗೆ ಲಂಬರೇಖೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ತ್ರಸನಾಡಿಯು. ಇದನ್ನು ಮೂರು ಗಾಳಿಗಳು ಪುರುಷಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿವೆ, ಈ ತ್ರಸನಾಡಿಯು 14 ರಜ್ಜು ಎತ್ತರ 1 ರಜ್ಜು ಅಗಲವಿದೆ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಯೋಜನ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ 1 ರಜ್ಜು.

೧. ಲೋಕ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವಾದಿ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು ತುಂಬಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸ್ಥಳವೇ ಲೋಕ.

೨. ಲೋಕಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ?

ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಗಲಿಸಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಂತರೆ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಲೋಕವಿದೆ. ತಬಲ ವಾದ್ಯದ ಬಲ ತಬಲದ ಮೇಲೆ ಎಡ ತಬಲವನ್ನು ಬೋರಲಾಗಿ ಹಾಕಿಟ್ಟಾಗ ಹೇಗೆ ಕಾಣುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಲೋಕವಿದೆ.

೩. ಈ ಲೋಕ ಎಲ್ಲಿದೆ ?

ಈ ಲೋಕವು ಅನಂತ ಆಕಾಶದ ಮಧ್ಯೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಘನೋದಧಿ, ಘನವಾತ ಮತ್ತು ತನುವಾತಗಳೆಂಬ ಭಾರಿ ಗಾತ್ರದ ಗಾಳಿಗಳು ಸುತ್ತುವರಿದು ಲೋಕವನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿವೆ. ಈ ಗಾಳಿಗಳು ಸ್ಥಿರವಾದವು ಗಳು, ಬೀಸುವಂಥವುಗಳಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದೂ ೨೦ ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ಗಾತ್ರದ ಗಾಳಿಗಳಿವೆ.

೪. ಈ ಲೋಕದ ಗಾತ್ರವೇನು ?

ಈ ಲೋಕದ ಒಟ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಮಾಣ 343 ರಜ್ಜು ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀವ, ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಾಲ ಎಂಬ ಆರು ದ್ರವ್ಯ ಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಈ ಲೋಕದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆಕಾಶವು ಅನಂತ ವಾಗಿದೆ. ಈ ಲೋಕವು 14 ರಜ್ಜು ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಘನಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗಡೆ ಏಳು ರಜ್ಜು, ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಐದು ರಜ್ಜು, ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಜ್ಜು ಗಾತ್ರವಿದೆ.

೫. ಈ ಲೋಕದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ?

ಈ ಲೋಕದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಜ್ಜು ಉದ್ದ, ಒಂದು ರಜ್ಜು ಅಗಲ ಗಾತ್ರದ ತ್ರಸನಾಡಿಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯದವರೆಗಿನ ಜೀವಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ತ್ರಸನಾಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ದ್ವೀಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ತ್ರಸಜೀವಗಳನ್ನು ತ್ತಾರೆ. ಕೇವಲ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾವರ ಜೀವವನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೬. ಈ ಲೋಕದ ವಿಭಾಗಗಳಾವುವು ?

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ 3 ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ :-

೧) ಅಧೋಲೋಕ, ೨) ಮಧ್ಯಲೋಕ, ೩) ಉರ್ಧ್ವಲೋಕ.

ಅಧೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನಿಗೋದ, ಏಳು ನರಕಗಳೂ, ಪಂಕಭಾಗ, ಖರಭಾಗಗಳೂ ಇವೆ.

ಮಧ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವ-ತಿರ್ಯಂಚರಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ.

ಉರ್ಧ್ವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲೋಕ, ದೇವಲೋಕ, ಸಿದ್ಧಲೋಕ.

ಈ ಲೋಕಗಳು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಂದಲೂ ಲಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೂರೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಗಳ ಗತಿಗಳನ್ನು-ಲೋಕಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

★ ★ ★

ಶ್ರಾತಃ ಕಾಲದ ರಾಗದೊಡಗೂಡಿ ವೀತರಾಗವ ಸ್ಮರಣೆಯನು |
ರೀತಿಯರಿತು ಶಾಡಿ ಕೇಳ್ವೆರೆಲ್ಲರ ಶಾತಕ ಪರಿದೋಡುವುದು ||

--ಭರತೇಶವೈಭವ

ದಯಾದವು ತ್ಯಾಗ ಸಮಾಧಿ ಸಂತತೇಃ |
ಪ್ರಥಿ ಪ್ರಯಾಹಿ ಪ್ರಗುಣಂ ಪ್ರಯತ್ನವಾನ್ |
ನಯತ್ಯವಶ್ಯಂ ವಚನಾವಗೋಚರಂ |
ವಿಕಲ್ಪ ದೂರಂ ಪರಮಂ ಕಿವಿಪ್ರಸೌ ||

ಅರ್ಥ :- ಭವ್ಯನೇ ಬಹುಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ದಯೆ, ದಮ, ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಯ ಪರಂಪರಾ ರೂಪವಾದ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸು. ಅದು ಹೇಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು.
--ಆತ್ಮಾನುಶಾಸನ.

೬೮ ಮಧ್ಯಲೋಕ

ಈ ಹಿಂದೆ ಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಾಗ ಅಧೋಲೋಕ-ಮಧ್ಯಲೋಕಗಳ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. (ನರಕ-ಸ್ವರ್ಗದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದೆ).

೧. ಮಧ್ಯಲೋಕ ಎಂದರೇನು?

ಅಧೋಲೋಕ ಎಂದರೆ ನರಕ-ಭವನವಾಸೀ ಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಇರುವುದೇ ಮಧ್ಯಲೋಕ. ಇದನ್ನು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ, ತಿಯರ್ಗಲೋಕ ಎಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಅಧೋಲೋಕದ ತಳದಿಂದ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ನಲವತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನದ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಈ ಮಧ್ಯಲೋಕವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾನವರೂ, ವ್ಯಂತರರೂ, ತಿಯರ್ಗಂಚ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಂತರ ಜನ್ಮ-ವಾಸಗಳು ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ, ಅವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಅಗಲ ಒಂದು ರಜ್ಜು.

೨. ಈ ಮಧ್ಯಲೋಕ ಹೇಗಿದೆ ?

ಈ ಮಧ್ಯಲೋಕವು ಕಲ್ಲು, ಮರ, ಗಿಡ, ನದಿ, ಸಮುದ್ರ, ಪರ್ವತ-ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದ್ವೀಪ-ಸಮುದ್ರಗಳು ತಟ್ಟಿಯಂತೆ ಗೋಲಾಕಾರವಾಗಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ. ನಟ್ಟನಡುವಿರುವ ದ್ವೀಪವೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಸ್ವಯಂಭೂರಮಣ ಸಮುದ್ರ.

೩. ಮಾನವರು ಜನ್ಮ ತಾಳುವ ದ್ವೀಪಗಳಾವುವು ?

ಜಂಬೂದ್ವೀಪ, ಧಾತಕೀಖಂಡ ದ್ವೀಪ, ಪುಷ್ಕರ ಅರ್ಧದ್ವೀಪ ಎಂಬ ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾನವರು ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದ್ವೀಪಗಳ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತಾರ ನಲವತ್ತೆದುರಲಕ್ಷ ಯೋಜನೆ. ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತಾ ಲವಣ ಸಮುದ್ರ, ಅದರ ಸುತ್ತಾ ಧಾತಕೀ ಖಂಡ ದ್ವೀಪವಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಾ ಕಾಲೋದ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಾ ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪವಿದೆ. ಆ ದ್ವೀಪದ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಒಂದು ಬೃಹದಾಕಾರದ ಮಾನುಷೋತ್ತರ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಪರ್ವತದ ಆಚೆ ಇರುವ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಿಯರ್ಗಂಚ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜನ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾನವರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಿದೆ.

೪. ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ಪ್ರಮಾಣವೇನು ?

ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪವು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಕೋಟಿ ಇದೆ. ಇದು 8 ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೋಟಿಯ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆ 7-7 ಗುಹೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ 14 ನದಿಗಳು ಹರಿದು ಲವಣ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ಕೋಟಿಯ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂತರ ದೇವತೆಗಳ ನಗರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅಕೃತ್ರಿಮ ಜನಭವನಗಳಿವೆ.

೫. ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತಾ ಇರುವ ದ್ವಾರಗಳಾವುವು ?

ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ 4 ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಗಳಿವೆ. ಪೂರ್ವದ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ವಿಜಯ ದ್ವಾರವೆಂದೂ, ದಕ್ಷಿಣದ್ದು ವೈಜಯಂತವೆಂದೂ, ಪಶ್ಚಿಮದ್ದು ಜಯಂತವೆಂದೂ, ಉತ್ತರದ್ದು ಅಪರಾಜಿತ ದ್ವಾರವೆಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಅವೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಂತರಾಧಿಪತಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾಗಿವೆ.

೬. ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪವೆಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಂಬೂ ವೃಕ್ಷಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಬೇರೆ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಮಯವಾದ ವಿಶಾಲಗಾತ್ರದ ಜನಭವನಗಳಿರುವ ಜಂಬೂ ವೃಕ್ಷವಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

೭. ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾವುವು ಅವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವ ಪರ್ವತಗಳಾವುವು ?

ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಭರತ, ಹೈಮವತ, ಹರಿ, ವಿದೇಹ, ರಮ್ಯಕ, ಹೈರಣ್ಯವತ, ಐರಾವತ ಎಂಬ 7 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ಅವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವ ಆರು ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಇವು ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೀಗಿವೆ.

1. ಭರತ, ಹೈಮವತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹಿಮವನ್ ಪರ್ವತವಿದೆ.
2. ಹೈಮವತ, ಹರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮಹಾಹಿಮವನ್ ಪರ್ವತವಿದೆ.
3. ಹರಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಿಷದ ಪರ್ವತವಿದೆ.
4. ವಿದೇಹ, ರಮ್ಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನೀಲಪರ್ವತವಿದೆ.

5. ರಮ್ಯಕ, ಹೈರಣ್ಯವತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ರುಕ್ಮಿ ಪರ್ವತವಿದೆ.

6. ಹೈರಣ್ಯವತ, ಐರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಶಿಖರೀ ಪರ್ವತವಿದೆ.

೮. ಈ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸರೋವರ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ದೇವಿಯರು ಯಾರು ?

ಹಿಮವನ್ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ - ಪದ್ಮಸರೋವರ -	ಶ್ರೀದೇವಿ
ಮಹಾಹಿಮವನ್ ಪರ್ವತ - ಮಹಾಪದ್ಮ -	ಹ್ರೀದೇವಿ
ನಿಷದ ಪರ್ವತ - ತಿಗಿಂಭ -	ಧೃತಿದೇವಿ
ನೀಲ ಪರ್ವತ - ಕೇಸರಿ -	ಕೀರ್ತಿದೇವಿ
ರುಕ್ಮಿ ಪರ್ವತ - ಪುಂಡರೀಕ -	ಬುದ್ಧಿದೇವಿ
ಶಿಖರೀ ಪರ್ವತ - ಮಹಾಪುಂಡರೀಕ -	ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿ

೯. ಈ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ನದಿಗಳಾವುವು ? ಅವು ಎಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ ?

ಈ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 14 ನದಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಅವು ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡರಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೊಂದು, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೊಂದು ಹರಿಯುತ್ತವೆ.

- 1) ಗಂಗಾ 2) ಸಿಂಧು 3) ರೋಹಿತ 4) ರೋಹಿತಾಸ್ಯ 5) ಹರಿತ
- 6) ಹರಿಕಾಂತ 7) ಸೀತಾ 8) ಸೀತೋದಾ 9) ನಾರೀ 10) ನರಕಾಂತಾ
- 11) ಸುವರ್ಣಕೂಲ 12) ರೂಪ್ಯಕೂಲ 13) ರಕ್ತಾ 14) ರಕ್ತೋದಾ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೊದಲು ಪದ್ಮ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆರನೇ ಪುಂಡರೀಕ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೂರರಂತೆಯೂ ಮಿಕ್ಕ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡರಂತೆಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇವು ಕ್ರಮವಾಗಿ :-

ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ -	ಗಂಗಾ, ಸಿಂಧೂ ನದಿಗಳು
ಹೈಮವತದಲ್ಲಿ -	ರೋಹಿತಾ, ರೋಹಿತಾಸ್ಯಗಳು
ಹರಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ -	ಹರಿತ, ಹರಿಕಾಂತಾಗಳು
ವಿದೇಹದಲ್ಲಿ -	ಸೀತಾ, ಸೀತೋದಾಗಳು
ರಮ್ಯಕದಲ್ಲಿ -	ನಾರೀ, ನರಕಾಂತಾಗಳು
ಐರಾವತದಲ್ಲಿ -	ಸುವರ್ಣಕೂಲ, ರೂಪ್ಯಕೂಲಾಗಳು
ಐರಾವತದಲ್ಲಿ -	ರಕ್ತಾ - ರಕ್ತೋದಾಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ.

೧೦. ಸಪ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಸ್ತಾರವೇನು ?

ಭರತ - ಐರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು	- 526 ಯೋಜನಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು.
ಹೈಮವತ - ಹೈರಣ್ಯವತಗಳು	- 26458 ಯೋಜನಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು.
ಹರಿ - ರಮ್ಯಕಗಳು	- 105833 ಯೋಜನಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು.
ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರ	- 423334 ಯೋಜನಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು.

ಹೀಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಿದೆ.

೧೧. ಭರತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಖಂಡಗಳೆಷ್ಟು; ಅವು ಯಾವುವು ?

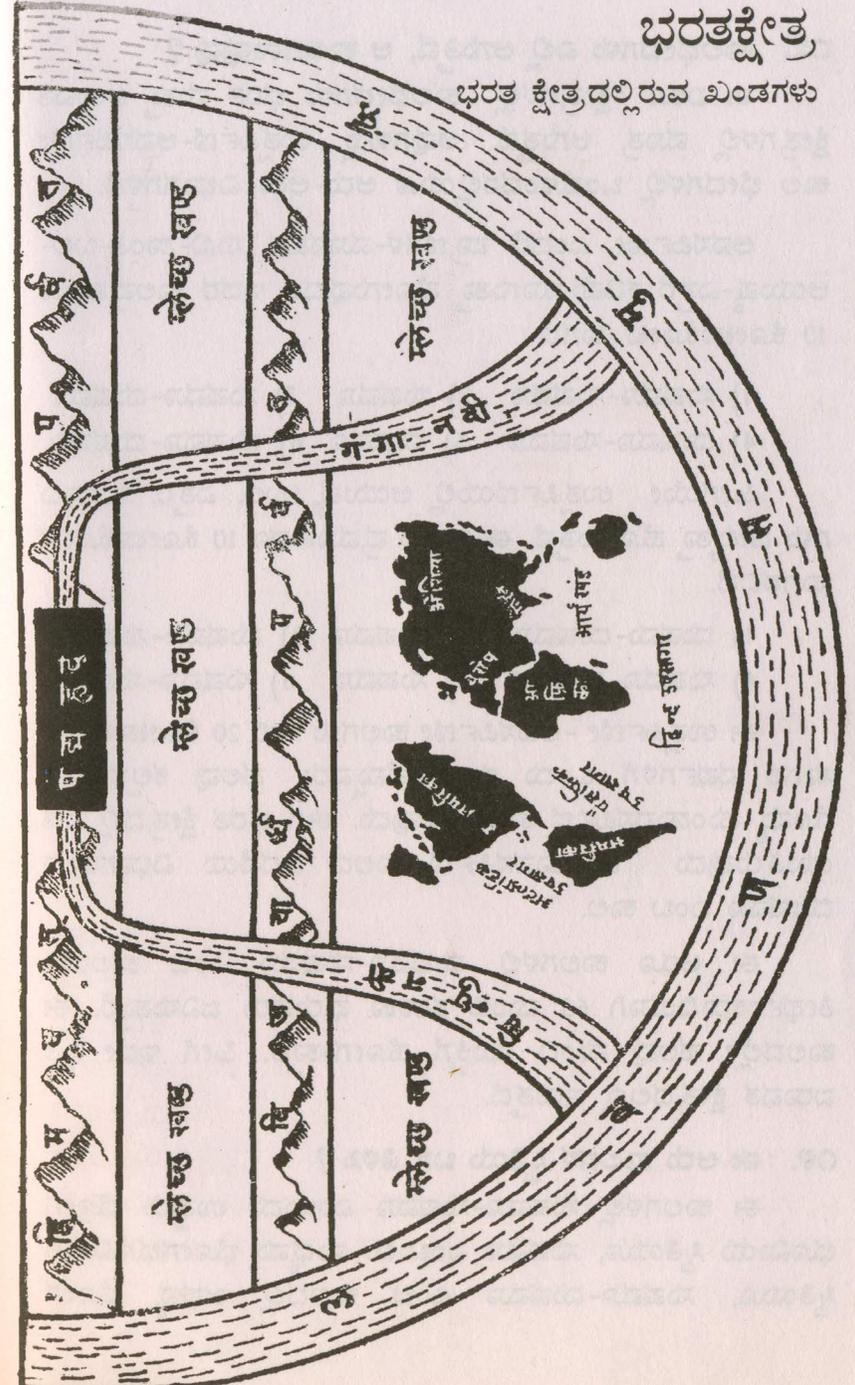
ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದ ನಟ್ಟನಡುವೆ, ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ವಿಜಯಾರ್ಥ ಪರ್ವತ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಹಿಮವನ್ ಪರ್ವತದ ಪದ್ಮ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಗಂಗಾ - ಸಿಂಧೂ ನದಿಗಳು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ವಿಜಯಾರ್ಥ ಪರ್ವತದ ಗುಹೆಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಲವಣ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಭಾಗವೇ ಆರು ಖಂಡಗಳಾಗಿವೆ. ವಿಜಯಾರ್ಥ ಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂ - ಗಂಗಾ ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಖಂಡವೇ ಆರ್ಯಾಖಂಡ ವೆಂದೂ, ಮಿಕ್ಕ ಐದು ಭಾಗಗಳು ಮ್ಲೇಂಛ ಖಂಡಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

೧೨. ಆರ್ಯಾ - ಮ್ಲೇಂಛ ಖಂಡಗಳೆಂದರೇನು?

ಆರ್ಯಾಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಜನರು ಆರ್ಯರೆಂದೂ, ಮ್ಲೇಂಛ ಖಂಡ ದಲ್ಲಿರುವವರು ಮ್ಲೇಂಛರೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಆರ್ಯರು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರೂ, ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮ, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ, ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ-ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಗಳನ್ನು ಅರಿತವರೂ, ಧರ್ಮ ಪಾಲಕರೂ, ಸ್ವರ್ಗ-ಮೋಕ್ಷ ನರಕ-ಗತಿ, ಪುನರ್ಜನ್ಮಗಳನ್ನು, ದಯಾ-ಕರುಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ತಿಳಿದವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆರ್ಯಾಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ 63 ಮಂದಿ ಮಹಾಪುರುಷರೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಮಾತ್ರ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಲ್ಲರು. ಅದೂ ಅಂತಹ ಕಾಲಲಬ್ಧಿ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಆರ್ಯಾಖಂಡ ವೆಂತಲೂ, ಮಿಕ್ಕಭಾಗವನ್ನು ಮ್ಲೇಂಛಖಂಡವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾವಿರುವುದು ಆರ್ಯಾಖಂಡದಲ್ಲಿ. ಈಗಿರುವ ಏಷ್ಯಾ-ಅಮೇರಿಕಾದ ಆರು ಖಂಡಗಳೂ ಆರ್ಯಾಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ.

ಭರತಕ್ಷೇತ್ರ

ಭರತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಖಂಡಗಳು



೧೩. ಕಾಲಭೇದಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿವೆ, ಆ ಕಾಲಗಳಾವುವು ?

ಈ ಏಳೂ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಭೇದಗಳು ಭರತ ಮತ್ತು ಐರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿ-ಅವಸರ್ಪಿಣೀ ಕಾಲ ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಆರು-ಆರು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ.

ಅವಸರ್ಪಿಣೀ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ-ಮಾನವರ ಸುಖ-ಶಾಂತಿ-ಬಲ-ಆಯುಷ್ಯ-ಎತ್ತರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ಇದರ ಕಾಲಪ್ರಮಾಣ 10 ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ.

- 1) ಸುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ 2) ಸುಷಮಾ 3) ಸುಷಮಾ-ದುಷಮಾ
4) ದುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ 5) ದುಷಮಾ 6) ದುಷಮಾ-ದುಷಮಾ.

ಹೀಗೆಯೇ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯ, ಬಲ, ಎತ್ತರ, ಸುಖಾದಿ ಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವೂ 10 ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರವಿದೆ.

- 1) ದುಷಮ-ದುಷಮಾ 2) ದುಷಮಾ 3) ದುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ
4) ಸುಷಮಾ-ದುಷಮಾ 5) ಸುಷಮಾ 6) ಸುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ.

ಈ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣೀ -ಅವಸರ್ಪಿಣೀ ಕಾಲಗಳು ಸೇರಿ 20 ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲವೆನ್ನುವರು. ಹಲವು ಕಲ್ಪಕಾಲಗಳ ಗೊಮ್ಮೆ ಹುಂಡಾವಸರ್ಪಿಣಿ ಕಾಲ ಬರುವುದು. ಈಗ ಭರತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಹುಂಡಾವಸರ್ಪಿಣಿ ಕಾಲದ ಐದನೆಯ ವಿಭಾಗವಾದ ದುಷಮಾ ಎಂಬ ಕಾಲ.

ಈ ಆರೂ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ದುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ ಎಂಬ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರಾದಿಯಾಗಿ 63 ಮಂದಿ ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರು ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಹಲವು ಮಂದಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿ ಐರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದೆ.

೧೪. ಈ ಆರು ಕಾಲಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ ?

ಈ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ ಎಂಬುದು ಉತ್ತಮ ಭೋಗ ಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ, ಸುಷಮಾ ಎಂಬುದು ಮಧ್ಯಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ, ಸುಷಮಾ-ದುಷಮಾ ಎಂಬ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಘನ್ಯ ಭೋಗ

ಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ, ದುಷಮಾ - ಸುಷಮಾ ಎಂಬ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯೂ, ದುಷಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುಃಖಸ್ಥಿತಿಯೂ, ದುಷಮ-ದುಷಮಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತಿ ದುಃಖದ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. (ಈ ಕಾಲಗಳ ವಿವರ ಮುಂದೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.)

೧೫. ಮಿಕ್ಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ?

ಐರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದಂತೆಯೇ ಸ್ಥಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೈಮವತ-ಹೈರಣ್ಯವತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಜಘನ್ಯ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ, ಹರಿ ಮತ್ತು ರಮ್ಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಮತ್ತು ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸೀತಾ-ಸೀತೋದಾ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುವ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಕುರು, ಉತ್ತರಕುರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

೧೬. ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೇನು ? ಅದು ಯಾವುದು ?

ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ನಡುವೆ ಮೇರು ಪರ್ವತವಿದೆ. ಅದರ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿರುವ ಭೂಭಾಗವೇ ವಿದೇಹಕ್ಷೇತ್ರ. ಅಲ್ಲಿ ಸದಾ ಭರತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಾದ ದುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದಿ ನಾಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದರೆ ಜನರ ಎತ್ತರ, ಆಯುಷ್ಯ-ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಅವಕಾಶದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು ತಮ್ಮ ಪುರುಷಾರ್ಥದಿಂದ ಅದೇ ಭವದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಿ ವಿದೇಹಿಗಳಾಗಿ ಅಂದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರೆಲ್ಲಾ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆಂದಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಾದವರು ಸಂಸಾರ ಶರೀರ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿ, ಮುನಿಗಳಾಗಿ, ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಿ, ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಇದ್ದಾರೆ.

೧೭. ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಷ್ಟು ?

ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಮಹಾಮೇರು ಪರ್ವತವಿದೆ. ಇದರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸೀತಾ-ಸೀತೋದಾ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ನದಿಗಳ ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಎಂಟಿಂಟರಂತೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ 16,

ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ 16 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 32 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಭರತ ಕ್ಷೇತ್ರದಷ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳು ಆರು ಖಂಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆರ್ಯಾಖಂಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರೇ ಶ್ರೀ ಸೀಮಂಧರ, ಯುಗಂಧರ, ಬಾಹು-ಸುಬಾಹು ಎಂಬ ತೀರ್ಥಂಕರರು.

೧೮. ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಶೇಷತೆ ಏನು ?

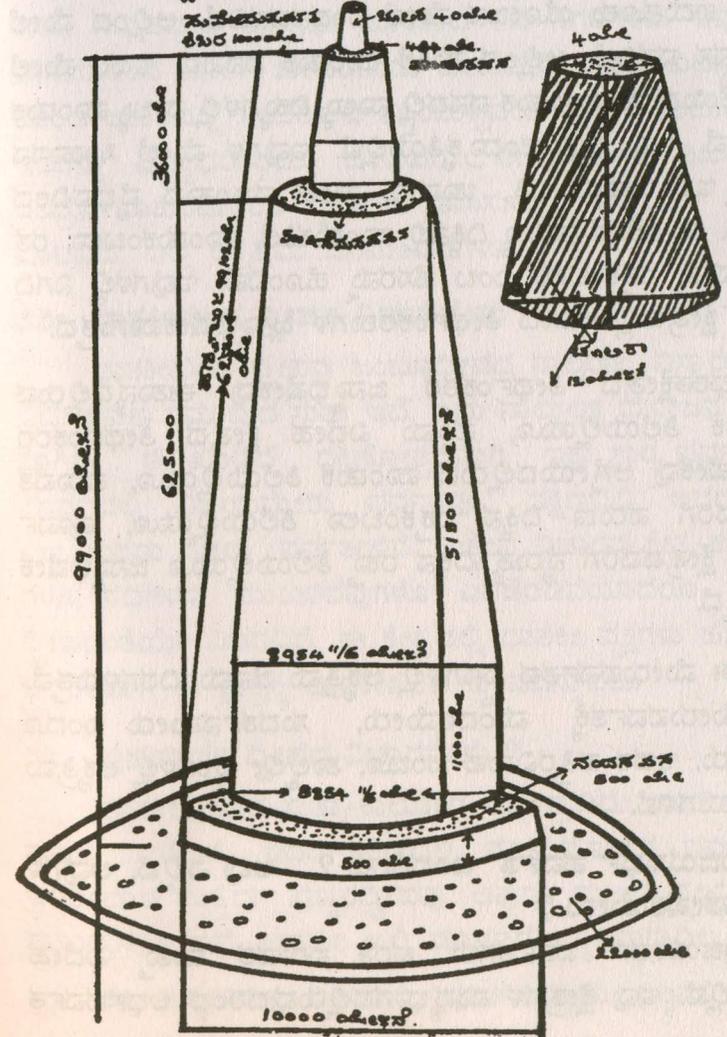
ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸದಾ ಕರ್ಮಭೂಮಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸದಾ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷ, ಅತಿವೃಷ್ಟಿ, ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಿ ಮುಂತಾದ ಹಿಂಸಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶ-ಪರದೇಶವೆಂಬ ರಾಜಕೀಯ ಕಚ್ಚಾಟವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾಮಾರಿ, ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕಾದಿ ರೋಗಗಳ ಉಪದ್ರವವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಜನದೇವನಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯ ದೇವರೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜಿನಲಿಂಗಿಗಳಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಲಿಂಗೀ ಮುನಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ತೀರ್ಥಂಕರರೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ, ಕೇವಲಿಗಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ವೃದ್ಧಿಧಾರೀ ಮುನಿಗಳು ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿದೇಹಕ್ಷೇತ್ರದ ತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೆ ಕೆಲವರಿಗೆ 2-3-5 ಕಲ್ಯಾಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಗ್ವೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಸಮಾಧಿಮರಣ ಹೊಂದಿದವರು ನೇರವಾಗಿ ವಿದೇಹಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ನಿಯಮದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಾಗಿಯೇ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ದೇವತೆಗಳು ವಿದೇಹಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಸಮವಸರಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಆಯುಷ್ಯವು ಮುಗಿದಾಗ ಅವರು ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮುಕ್ತರೂ ಆಗಬಹುದು.

೧೯. ಕುಂದಕುಂದರೇ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವರು ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರಲ್ಲಾ ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ?

ಈ ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿ, ವಿದೇಹಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವೃದ್ಧಿಧಾರೀ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅವರಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಕೆಲವು ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನ ಬಂದು ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ತಪೋವೃದ್ಧಿಯಿಂದ, ವಿದ್ಯಾಬಲದಿಂದ, ಪಾದಲೇಪನ ಔಷಧದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಸೀಮಂಧರಾದಿ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಸಮವಸರಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅನುಮಾನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ.

೨೦. ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಮೇರುಪರ್ವತದ ವಿಸ್ತಾರದ ವಿಶೇಷವೇನು ?



ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಅಂದರೆ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ನಡುವೆ ಅಥವಾ ಇಡೀ ಭೂಲೋಕದ ನಡುವೆ ಮೇರುಪರ್ವತವಿದೆ. ಇದು ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಯೋಜನವೂ, ಭೂಮಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ 99 ಸಾವಿರ ಯೋಜನವೂ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇದರ ಒಟ್ಟು ಎತ್ತರ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನವಿದೆ.

ಮೇರು ಪರ್ವತದ ನೆಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭದ್ರಶಾಲಿ ವನವಿದೆ. ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆ ಐದುನೂರು ಯೋಜನ ಮೇಲೆ ನಂದನವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸೌಮನಸ ವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಪಾಂಡುಕ ವನವಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಚೂಲಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ಪಾಂಡುಕ ವನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾಂಡುಕ ಶಿಲೆಗಳಿವೆ. ಇವು ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಂಹಾಸನ ಗಳಿವೆ. ಇವು ಭವನ, ಭಕ್ತಿ, ಚಾಮರ, ಘಂಟೆ ಮುಂತಾದ ವೈಭವದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಈ ಶಿಲೆಗಳ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುಕಶಿಲೆ, ಪಾಂಡುಕಂಬಲಾ, ರತ್ನ ಶಿಲಾ ಮತ್ತು ರತ್ನಕಂಬಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಯಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ತೀರ್ಥಂಕರರುಗಳ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕವು ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಂಡುಕ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪಶ್ಚಿಮ ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕವು ಆಗ್ನೇಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಂಡುಕ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಐರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರದವರಿಗೆ ವರುಣ ದಿಕ್ಕಿನ ರಕ್ತಕಂಬಲಾ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪೂರ್ವ ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದವರಿಗೆ ನೈರುತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ರಕ್ತಾ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೇರುಪರ್ವತದ ವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕೃತ್ರಿಮ ಜನಮಂದಿರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಮಂದರಮೇರು, ಸುದರ್ಶನಮೇರು ಎಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಇದರ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಜಂಬೂ, ಶಾಲ್ಮಲೀ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಕೃತ್ರಿಮ ಚೈತ್ಯಾಲಯಗಳಿವೆ.

೨೧. ವಿಜಯಾರ್ಥ ಪರ್ವತ ಎಂದರೇನು ? ಅವು ಎಲ್ಲಿವೆ, ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯೇನು ?

ವಿಜಯಾರ್ಥ ಪರ್ವತಗಳು ಭರತ, ಐರಾವತ ಮತ್ತು ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಇವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅರ್ಧಪರ್ವತ

ಗಳೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆಟ್ಟಗಳು. ಇವಕ್ಕೆ ರಜತಪರ್ವತ ಗಳೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಈ ಪರ್ವತಗಳು 25 ಯೋಜನ ಎತ್ತರ, ಐವತ್ತು ಯೋಜನ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಇವೆ.

ಈ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಸ್ಥಳವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ನಗರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಿನಾಮಿತ, ಕಿನ್ನರಗೀತ, ಬಹುಕೇತ, ಪುಂಡರೀಕಿಣೀ, ಸಿಂಹಧ್ವಜ, ಶ್ವೇತ ಕೇತು, ಗರುಡಧ್ವಜ, ಶ್ರೀಪ್ರಭಾ ಮುಂತಾದ 110 ನಗರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಜನರಿಗೆ ಖೇಚರರೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಇವರು ವಿದ್ಯಾಸಾಧನೆಯಿಂದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ವಿದ್ಯಾಧರರೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಈ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ವಾಹನಜಾತಿಯ ವ್ಯಂತರರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧವರ ಕೂಟವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಕೃತ್ರಿಮ ಜನಮಂದಿರಗಳಿವೆ.

೨೨. ಧಾತಕೀಖಂಡ ದ್ವೀಪದ ವಿಷಯವೇನು ?

ಧಾತಕೀಖಂಡ ದ್ವೀಪವು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಲವಣ ಸಮುದ್ರದ ಸುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇದು ನಾಲ್ಕುಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಖಂಡದ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುರ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಮೇರು ಪರ್ವತವೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅಚಲಮೇರು ಎಂಬ ಎರಡು ಮೇರು ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರವು ಕ್ಷೇತ್ರ-ಕುಲಾಚಲಗಳೂ, ನದಿಗಳೂ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ ಎರಡೆರಡೆವೆಯಾದರೂ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಂತೆಯೇ ವಿವರವಿದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಧಾತಕೀ ವೃಕ್ಷಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಧಾತಕೀಖಂಡ ದ್ವೀಪವೆನ್ನುವರು.

೨೩. ಪುಷ್ಕರಾರ್ಥ ದ್ವೀಪದ ವಿಚಾರವೇನು ?

ಧಾತಕೀಖಂಡದ ಸುತ್ತಾ ಕಾಲೋದ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪವಿದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನುಷೋತ್ತರ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಚೆ ಮತ್ತರ್ಧ ಪುಷ್ಕರದ್ವೀಪವು, ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಹಲವು ದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರಗಳೂ ಇವೆ. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ಜನ್ಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಪುಷ್ಕರಾರ್ಥ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು

ಮೇರು ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಮಂದರ ಮೇರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿನೀ ಮೇರುಗಳು. ಈ ಪುಷ್ಕರಾರ್ಧವು ಧಾತಕೀ ಖಂಡದಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೆಲ್ಲಾ ಆ ಖಂಡದಂತೆಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಕುಲಾಚಲಗಳೂ, ನದಿಗಳೂ ಮಿಕ್ಕೈಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಇದೆ.

೨೪. ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪದ ಐದು ಮೇರುಗಳಾವುವು ?

ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ಮೇರುಗಳಿವೆ :-

1. ಸುಮೇರು 2. ವಿಜಯಮೇರು 3. ಅಚಲಮೇರು 4. ಮಂದರ ಮೇರು 5. ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿನಿ ಮೇರು.

೨೫. ಲವಣಾದಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಏನೇನಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ?

ಲವಣ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಕಾಲೋದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ದ್ವೀಪಗಳಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲಾ ಕುಭೋಗ ಭೂಮಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಂಗ ಹೀನರಾದ ಕುಮಾನವರು ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಪಾತ್ರ ದಾನಿ, ಮಿಥ್ಯಾ ತಪಸ್ವಿ, ಮಂದ ಕಷಾಯಿಗಳೂ-ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳೂ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿದಾಗ ಭವನ-ವ್ಯಂತರ-ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯರಾಗಿ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨೬. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದ್ವೀಪಸಮುದ್ರಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

1. ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪ ಅದರ ಸುತ್ತು ಲವಣ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.
2. ಧಾತಕೀಖಂಡ ಅದರ ಸುತ್ತು ಕಾಲೋದ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.
3. ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪ ಅದರ ಸುತ್ತು ಪುಷ್ಕರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.
4. ವಾರುಣೇವರದ ದ್ವೀಪ ಸುತ್ತು ವಾರುಣೇವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.
5. ಕ್ಷೀರವರ ದ್ವೀಪ ಅದರ ಸುತ್ತು ಕ್ಷೀರವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.
6. ಧೃತವರ ದ್ವೀಪ ಅದರ ಸುತ್ತು ಧೃತವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.
7. ಕ್ಷೌದ್ರವರ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತು ಕ್ಷೌದ್ರವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.
8. ನಂದೀಶ್ವರ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತು ನಂದೀಶ್ವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.
9. ಅರುಣವರ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತು ಅರುಣವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.
10. ಕುಂಡಲವರ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತು ಕುಂಡಲವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.

11. ಶಂಖವರ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತು ಶಂಖವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.

12. ಭಜಂಗವರ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತು ಭಜಂಗವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.

13. ಕುಶವರ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತು ಕುಶವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.

14. ಕ್ರೌಂಚವರ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತು ಕ್ರೌಂಚವರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ.

ಹೀಗೆಯೇ ಕೊನೆಯಿಂದ ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಕೊನೆಯ ಸಮುದ್ರವಾದ

1. ಸ್ವಯಂಭೂರಮಣ ಸಮುದ್ರವು ಸ್ವಯಂಭೂ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
2. ಅಹೀಂದ್ರವರ ಸಮುದ್ರವು ಅಹೀಂದ್ರವರ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
3. ದೇವವರ ಸಮುದ್ರವು ದೇವವರ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
4. ಯಕ್ಷವರ ಸಮುದ್ರವು ಯಕ್ಷವರ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
5. ಭೂತವರ ಸಮುದ್ರವು ಭೂತವರ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
6. ನಾಗವರ ಸಮುದ್ರವು ನಾಗವರ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
7. ವೈಷೂರ್ಯ ಸಮುದ್ರವು ವೈಷೂರ್ಯ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
8. ವಜ್ರವರ ಸಮುದ್ರವು ವಜ್ರವರ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
9. ಕಾಂಚನ ಸಮುದ್ರವು ಕಾಂಚನ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
10. ಹಿಂಗುಲ ಸಮುದ್ರವು ಹಿಂಗುಲ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
11. ಅಂಜನವರ ಸಮುದ್ರವು ಅಂಜನವರ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
12. ಶ್ಯಾಮ ಸಮುದ್ರವು ಶ್ಯಾಮ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
13. ಸಿಂಧೂರ ಸಮುದ್ರವು ಸಿಂಧೂರ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
14. ಹರಿತಾಳ ಸಮುದ್ರವು ಹರಿತಾಳ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
15. ಮನಃಶೀಲ ಸಮುದ್ರವು ಮನಃಶೀಲ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.

ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅನೇಕ ದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರಗಳಿವೆ.

೨೭. ಜಲಚರ ಜೀವಿಗಳು ಯಾವ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿವೆ ?

ಲವಣಸಮುದ್ರ-ಕಾಲೋದ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಸ್ವಯಂಭೂರಮಣ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜಲಚರಗಳಿವೆ. ಮಿಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ.

೨೮. ದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಪತಿಗಳು ಯಾರು ಯಾರಿರುತ್ತಾರೆ ?

ದ್ವೀಪಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ದೇವತೆಗಳು ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಆದರ-ಅನಾದರ ದೇವತೆಗಳೂ,
ಲವಣಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾಸ-ಪ್ರಿಯದರ್ಶನ ದೇವತೆಗಳೂ,
ಧಾತಕೇ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯ-ದರ್ಶನ ದೇವತೆಗಳೂ,
ಕಾಲೋದದಲ್ಲಿ ಕಾಲ-ಮಹಾಕಾಲ ದೇವತೆಗಳೂ,
ಮಾನುಷೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಚಕ್ಷು-ಸುಚಕ್ಷು ದೇವತೆಗಳೂ,
ಪುಷ್ಕರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪ್ರಭ-ಶ್ರೀಧರ ದೇವತೆಗಳೂ,
ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದಿನ ದ್ವೀಪಸಮುದ್ರದ ಅಧಿಪತಿಗಳಿದ್ದಾರೆ.

೨೯. ನಂದೀಶ್ವರ ದ್ವೀಪದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಿ.

ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಿಂದ ಎಂಟನೆಯ ದ್ವೀಪವೇ ನಂದೀಶ್ವರ ದ್ವೀಪ. ಇದು ನಂದೀಶ್ವರ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

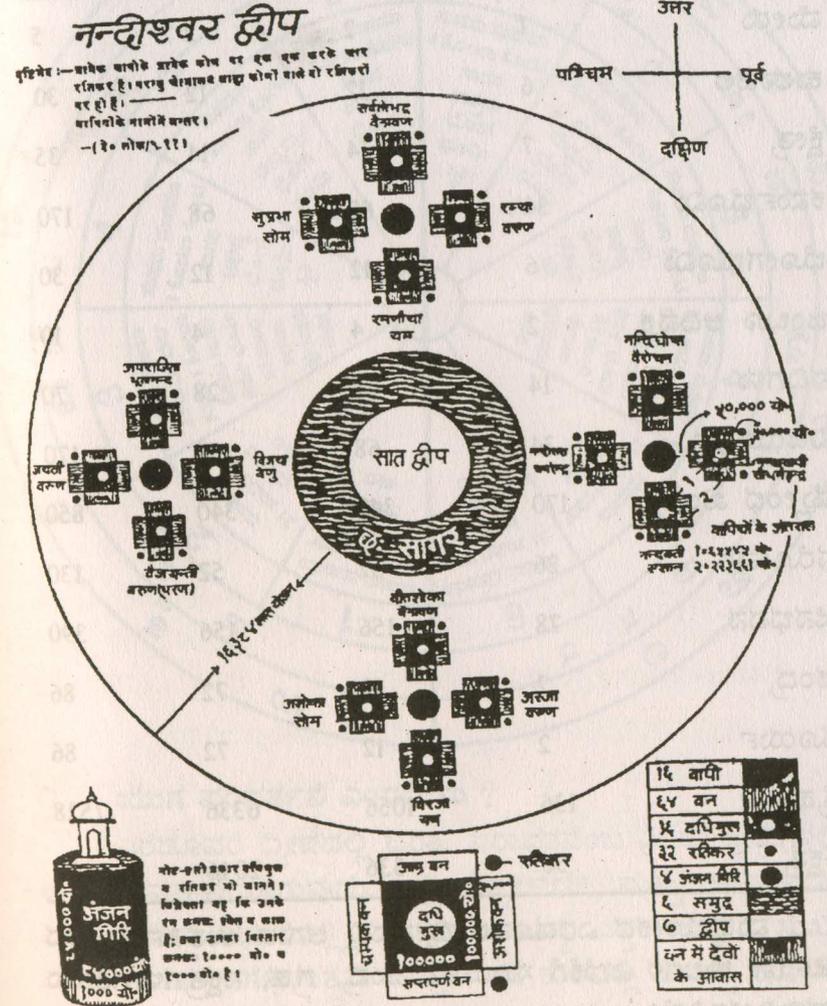
ಈ ದ್ವೀಪದ ವಿಸ್ತಾರ 163840000 ಯೋಜನ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ದ್ವೀಪದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳೂ, ಸರೋವರಗಳೂ, ವನಖಂಡಗಳೂ ಇವೆ. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂಜನಾಗಿರಿಯಿದೆ. ಇದು ಇಂದ್ರ ನೀಲಮಣಿ ಮಯವಾದುದು. ಈ ಪರ್ವತದ ಸುತ್ತಲೂ ವಿಚಿತ್ರ ವನ ಖಂಡಗಳಿವೆ. ನಂದಾ, ನಂದವತಿ, ನಂದೋತ್ತರ, ನಂದಿಘೋಷ ಎಂಬ ಈ ಕೊಳಗಳು ಸುಂದರವಾದ ತಿಳಿನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸರೋವರದ ಸುತ್ತಲೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಶೋಕವನ, ಸಪ್ತಛಂದ, ಚಂಪಕ ಮತ್ತು ಆಮ್ರವನ ಎಂಬ ವನಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ನಂದಾದಿ ಸರೋವರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದಧಿಮುಖಿ ಎಂಬ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಸರೋವರಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ರತಿಕರ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಜನಗಿರಿ, ನಾಲ್ಕು ದಧಿಮುಖಿ, ಎಂಟು ರತಿಕರ ಪರ್ವತಗಳು ಸೇರಿ 13-13 ಪರ್ವತಗಳಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ 4 ಅಂಜನಗಿರಿ, 32 ರತಿಕರ ಪರ್ವತ, 16 ದಧಿಮುಖಿ, 64 ವನಗಳು, 16 ಕೊಳಗಳು ಇರುವಂತಹ ನಂದೀಶ್ವರ ದ್ವೀಪವು ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

- ಹೀಗೆ 4 ಅಂಜನಗಿರಿಯಲ್ಲಿ 4 ಜಿನಭವನಗಳೂ,
- 16 ದಧಿ ಮುಖಿಗಳಲ್ಲಿ 16 ಜಿನಭವನಗಳೂ,
- 32 ರತಿಕರಗಳಲ್ಲಿ 32 ಜಿನಭವನಗಳೂ,

ಸೇರಿ ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ 52 ಅಕೃತ್ರಿಮ ಜಿನ ಚೈತ್ಯಾಲಯಗಳು ಇವೆ. ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ರತ್ನಖಚಿತ 108 ಜಿನಬಿಂಬಗಳು ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿವೆ.

ಅಷ್ಟಾಕ್ಷೀಕಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವ, ಗಾಯನ, ನರ್ತನ, ಆರತಿ, ಅರ್ಘ್ಯ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ.



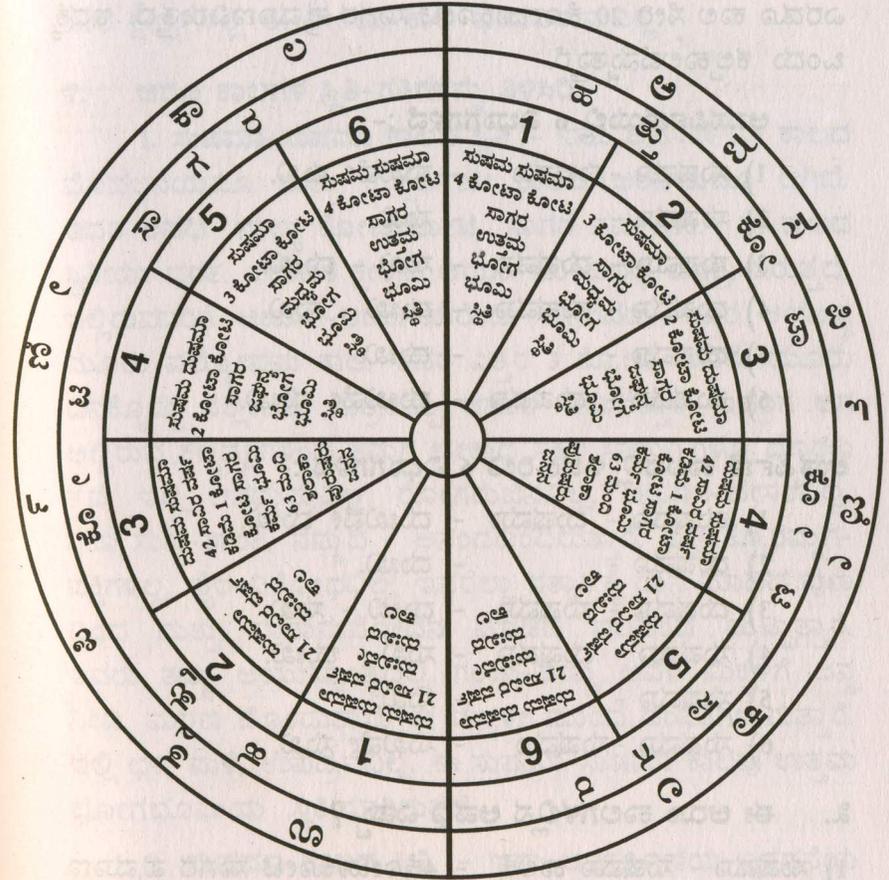
ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಾಮರರೂ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಭವನವಾಸಿಗಳೂ, ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಂತರರೂ, ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷೀಕ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

೩೦. ಒಂದೊಂದು ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವವು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟಿವೆ ?

	ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪ ಧಾತಕೀಖಂಡ ಪುಷ್ಕರಾರ್ಧ ಒಟ್ಟು			
ಮೇರು	1	2	2	5
ಕುಲಾಚಲ	6	12	12	30
ಕ್ಷೇತ್ರ	7	14	14	35
ಕರ್ಮ ಭೂಮಿ	34	68	68	170
ಭೋಗಭೂಮಿ	6	12	12	30
ಜಂಬೂ ಆದಿವೃಕ್ಷ	2	4	4	10
ನದಿಗಳು	14	28	28	70
ವಿಜಯಾರ್ಧ	34	68	68	170
ಮೈಂಛ ಖಂಡ	170	340	340	850
ಸರೋವರ	26	52	52	130
ಜಿನಭವನ	78	156	156	390
ಚಂದ್ರ	2	12	72	86
ಸೂರ್ಯ	2	12	72	86
ಗ್ರಹ	136	1056	6336	7528
ನಕ್ಷತ್ರ	56	336	2016	2408

ಮಧ್ಯಲೋಕದ ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣೀ ಅವಸರ್ಪಿಣೀ ಕಾಲಗಳ ಎಣಿಕೆಗೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಗತಿಯು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

೬೯ ಯುಗ ಪರಿವರ್ತನೆ (ಕಾಲ ವಿಭಾಗ)



೧. ಯುಗ ಪರಿವರ್ತನೆ ಎಂದರೇನು ?

ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಭರತ, ಐರಾವತವೆಂಬ ಎರಡು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣೀ ಮತ್ತು ಅವಸರ್ಪಿಣೀ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಷ್ಯ, ಎತ್ತರ, ಭೋಗ, ಸುಖ, ದುಃಖಗಳ ಏರಿಳಿತಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉತ್ಸರ್ಪಿಣೀ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

೨. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಾಗಗಳಾವುವು ?

ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೂ 10 ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ಪ್ರಮಾಣವುಂಟು ಎರಡೂ ಕಾಲ ಸೇರಿ 20 ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ಪ್ರಮಾಣವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯಲ್ಲಿ 6 ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ :-

- 1) ಸುಷಮಾ - ಸುಷಮಾ - ಸುಖವೇ ಸುಖ.
- 2) ಸುಷಮಾ - - ಸುಖ.
- 3) ಸುಷಮಾ - ದುಷಮಾ - ಸುಖ - ದುಃಖ.
- 4) ದುಷಮಾ - ಸುಷಮಾ - ದುಃಖ - ಸುಖ.
- 5) ದುಷಮಾ - - ದುಃಖ.
- 6) ದುಷಮಾ - ದುಷಮಾ - ದುಃಖವೇ ದುಃಖ.

ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ 6 ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ :-

- 1) ದುಷಮಾ - ದುಷಮಾ - ದುಃಖವೇ ದುಃಖ.
- 2) ದುಷಮಾ - - ದುಃಖ.
- 3) ದುಷಮಾ - ಸುಷಮಾ - ದುಃಖ - ಸುಖ.
- 4) ಸುಷಮಾ - ದುಷಮಾ - ಸುಖ - ದುಃಖ.
- 5) ಸುಷಮಾ - - ಸುಖ.
- 6) ಸುಷಮಾ - ಸುಷಮಾ - ಸುಖವೇ ಸುಖ.

೩. ಈ ಆರೂ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿನ ಅವಧಿ ಎಷ್ಟು ?

- 1) ಸುಷಮಾ - ಸುಷಮಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ - 4 ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ಪ್ರಮಾಣ.
- 2) ಸುಷಮಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ - - 3 ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ಪ್ರಮಾಣ.
- 3) ಸುಷಮಾ - ದುಷಮಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ - 2 ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ಪ್ರಮಾಣ.
- 4) ದುಷಮಾ - ಸುಷಮಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ - 1 ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ಪ್ರಮಾಣ
42 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಕಡಿಮೆ.
- 5) ದುಷಮಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ - 21 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು.
- 6) ದುಷಮಾ - ದುಷಮಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ - 21 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು.

ಹೀಗೆ ಆರು ಕಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಭರತ ಐರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದುಷಮಾ ಸುಷಮಾ ಎಂಬ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರಾದಿ 63 ಮಂದಿ ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರು ಜನ್ಮವೆತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಕಾಲ ಭೇದವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೪. ಆರೂ ಕಾಲಗಳ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

1. ಸುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿ :- ಇದು ಅವಸರ್ಪಿಣೀ ಕಾಲದ ಮೊದಲನೆಯದೂ ಮತ್ತು ಉತ್ಸರ್ಪಿಣೀ ಕಾಲದ ಆರನೆಯದೂ ಆಗಿದೆ. ಇದರ ಅವಧಿ ನಾಲ್ಕು ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ವರ್ಷಗಳು. ಈ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಭರತ, ಐರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆರ್ಯಾ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಆರ್ಯಾ-ಆರ್ಯೆಯರೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಇವರ ಆಯುಷ್ಯ ಮೂರು ಪಲ್ಯೋಪಮ ಕಾಲ. ಇವರ ಎತ್ತರ 3 ಕ್ರೋಷ. ಇವರು ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಗಾತ್ರದಷ್ಟು ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಆಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೂ ದೊರಕು ತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಪಮೃತ್ಯುವಿಲ್ಲ, ರೋಗರುಜಿನವಿಲ್ಲ, ಆಯಾಸ-ಬೇಸರವಿಲ್ಲ, ಸದಾ ಸುಖ-ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿ - ಆನಂದದಿಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರಮೃಗ-ಪಕ್ಷಿಗಳಿಲ್ಲ, ವೈರ-ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ, ಇವರೆಲ್ಲಾ ಸತ್ತಾತ್ಮಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ದಿಂದ ಮತ್ತು ದಾನಾನುಮೋದನ ಮಾಡಿದ ಫಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿ, ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳೇ ಮುಂದೆ ದಂಪತಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಳಿ, ಮಳೆ, ಉಪದ್ರವವಿಲ್ಲ. ಈ ಸುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ ಕಾಲವು ಉತ್ತಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

2. ಸುಷಮಾ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿ :- ಇದು ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯ ಎರಡನೆಯ ದೂ, ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯ ಐದನೆಯದೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಧ್ಯಮ ಭೋಗ ಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅವಧಿ ಮೂರು ಕೋಟಾ ಕೋಟಿ ಸಾಗರವರ್ಷ. ಇಲ್ಲಿಯ ಭೋಗಭೂಮಿಜರ ಆಯುಷ್ಯ ಎರಡು ಪಲ್ಯೋಪಮ ಕಾಲ. ಇವರ ಎತ್ತರ 2 ಕ್ರೋಷ, ಇವರ ಮೈಬಣ್ಣ ಕೆಂದಾವರೆ ಯಂತೆ ಸುಂದರವೂ, ಕೋಮಲವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಎರಡು ದಿನ ಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅಳಲೆಕಾಯಿ ಗಾತ್ರದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ

ವಿಷಯವೂ ಹಿಂದಿನ ಉತ್ತಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವರೂ ಆಯುಷ್ಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದು ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

3. ಸುಷಮಾ-ದುಷಮಾ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿ :- ಇದು ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯ ಮೂರನೆಯದೂ, ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯದೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಜಘನ್ಯ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅವಧಿ ಎರಡು ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ವರ್ಷವಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಜನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪಲ್ಯೋಪಮ ಆಯುಷ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇವರ ಶರೀರದ ಎತ್ತರ ಒಂದು ಕ್ರೋಶ. ಇವರು ದಿನವೂ ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಅಡಕೆಕಾಯಿ ಗಾತ್ರದಷ್ಟು ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳೂ ಹಿಂದಿನ ಭೋಗಭೂಮಿಜರಿಗಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

4. ದುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿ :- ಇದು ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯ ಮೂರನೆಯ ಕಾಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ ಕಾಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅವಧಿ ನಲ್ವತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಒಂದು ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ವರ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಹಿಂದಿದ್ದ ಜಘನ್ಯ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಕಾಲಮುಗಿದು ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಷಯ, ಪದಾರ್ಥಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರ ಬಹುಭಾಗ ಕಳೆದ ನಂತರ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಪ್ರಕಾಶ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಜನರು ಮೊದಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದು ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆ-ಗುಡುಗು-ಮಿಂಚು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಜನರು ಮನೆ, ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮವೆಂದು ಜಗಳವಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ದವಸ-ಧಾನ್ಯ, ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲಿನ ಗಿಡ-ಮರ-ಸಸ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನು ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಜನ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗಾಗ ಜನಿಸುವ ಮನುಗಳೆಂಬುವವರು ಜನರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ, ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಸಿ, ಮಸಿ, ಕೃಷಿ, ಶಿಲ್ಪ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಲದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೊದಮೊದಲು ಜನರು 500 ಬಿಲ್ಲು ಎತ್ತರದಿಂದ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ಏಳು ಮೊಳದಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಾಲದವರ ಆಯುಷ್ಯವು ಒಂದು ಪೂರ್ವ ಕೋಟಿಯಿಂದ 100 ವರ್ಷದ ವರೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ದುಷಮಾ-ಸುಷಮಾ ಎಂಬ ಈ ಕಾಲವು ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯ ಕಾಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 24 ಮಂದಿ ತೀರ್ಥಂಕರರೂ, 12 ಮಂದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ, 9 ಮಂದಿ ನಾರಾಯಣರೂ, 9 ಮಂದಿ ಪ್ರತಿ ನಾರಾಯಣರೂ, 9 ಮಂದಿ ಬಲಭದ್ರರೂ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಭವ್ಯಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು ಸಮವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

5. ದುಷಮ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿ :- ಇದು ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯ ಐದನೆಯದೂ ಹಾಗೂ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯ ಎರಡನೆಯದೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದ ಅವಧಿ 21 ಸಾವಿರ ವರ್ಷವಿರುತ್ತದೆ. ದುಷಮಾ ಎಂದರೆ ದುಃಖ ಎಂದರ್ಥ. ಅಂದರೆ ದುಃಖ ಹೆಚ್ಚು-ಸುಖ ಬಹು ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ ಮಂಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಧರ್ಮದ ಏಳಿಗೆ-ಧರ್ಮ ಪ್ರಭಾವನೆ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದ ಮನುಷ್ಯರ ಆಯುಷ್ಯ-ಎತ್ತರ, ಜ್ಞಾನ, ಸುಖ, ರೂಪ, ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಲಿಕಾಲವೆನ್ನುವರು.

ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ 20 ಮಂದಿ ಕಲ್ಪಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಕಲ್ಪಿ ಕಲ್ಪಿರಾಜ. ಕೊನೆಯ ಕಲ್ಪಿ ಜಲಮಂಥನ.

ಕೊನೆಯ ಮುನಿಗಳು ವೀರಾಂಗದ, ಕೊನೆಯ ಆರ್ಯಿಕೆ ಸರ್ವಶ್ರೀ, ಕೊನೆಯ ಶ್ರಾವಕ ಅಗ್ನಿಲ, ಕೊನೆಯ ಶ್ರಾವಕೆ ಫಲ್ಗುನಿ ಸೇನೆ. ದುಷಮ ಕಾಲದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲೇ ಜನಿಸುವರು.

ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳೂ, ಅರ್ಜಕಿಯರೂ, ಶ್ರಾವಕ-ಶ್ರಾವಿಕೆಯರೂ ಸನ್ಯಾಸ ಮರಣ ಹೊಂದಿ ಸೌಧರ್ಮ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವರು.

ಹೀಗೆ ದುಷಮಾ ಕಾಲವು ಕಳೆಯುವುದು. ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಧರ್ಮವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು. ಈ ದುಷಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ 2525ವರ್ಷ ಕಳೆದಿದೆ.

6. ದುಷಮ-ದುಷಮಾ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಯೇನು ?

ಇದು ಅವಸರ್ಪಿಣಿಯ ಆರನೆಯದೂ, ಕೊನೆಯದೂ ಆಗಿದೆ. ಇದರ ಅವಧಿ 21 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು. ಇದು ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯ ಮೊದಲನೆಯದೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆ ಕಾಲದ ಮಾನವರ ಆಯುಷ್ಯವು 20 ವರ್ಷ. ಎತ್ತರ ಒಂದು ಮೊಳ ದಿಂದ ಮೂರೂವರೆ ಮೊಳದಷ್ಟು. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಸದಾ ತಿನ್ನಲು ಹಾತೊರೆಯು ವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಮೊದಲು ನಾರುಮಡಿ, ಎಲೆ ಸೊಪ್ಪುಗಳಿಂದ ಮೈ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವರು ಕೊನೆಗೆ ಸದಾ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಪಿಗಳಂತೆ ಕಾಲ ಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಆಯುಷ್ಯವು 15 ವರ್ಷವಾಗಿರು ತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಆರ್ಯಖಂಡದಲ್ಲಿ ಖಂಡಪ್ರಳಯವಾಗುವುದು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವಿಜಯಾರ್ಥ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯುವರು. ಮುಂದೆ ಅವರಿಂದಲೇ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣಿಯ ದುಷಮ-ದುಷಮಾ ಕಾಲದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಕಾಲ ಭೇದವಾಗು ತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ನುಡಿ ಕಿರಿದಪ್ಪುದು ಊಟದೊಳ್ ಅರೋಚಕಮಪ್ಪುದು ಬಾಹ್ಯಗೋಷ್ಠಿಗೋಳ್ ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಪ್ಪುದು, ಅಂತೆ ಬಹಿರಂಗದ ನೋಟಕೆ ಕಣ್ಣ್ ಒಲ್ಲವು, ಆ ಕಡುಪಿನ ಕಾಲ್ನುಟವು ಅಡಕಕ್ಕೆ ಒಳಗಪ್ಪುದು, ಬುದ್ಧಿ ಮುಕ್ತಿಯಂ ತುಡುಕುತಂ ಇಪ್ಪುದಲ್ತಿ ಪರಮಾತ್ಮರತಂಗೆ ಅಪರಾಚಿತೇಶ್ವರಾ ! ||೧೩||

ಅರ್ಥ :- ಪರಮಾತ್ಮ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಭವ್ಯಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಾತು ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ರುಚಿರುಚಿಯಾದ ಆಹಾರ ಬೇಕೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಲಿ, ಜನಗಳ ಸಂಪರ್ಕವಾಗಲಿ ಬೇಕೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮನಸ್ಸು ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಯಾವ ನೋಟವನ್ನೂ ಬಯಸುವು ದಿಲ್ಲ, ಉತ್ಸಾಹ, ಆತುರಗಳಿಂದ ಓಡಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಮಾತ್ರ ಸದಾ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಹಂಬಲ, ಕಾತರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚಿಂತೆ ಹೊರಗಣ ಜನರ ಚಿಂತೆ
ಉಟ್ಟು ಉಡುವ ಚಿಂತೆ ಬಂಗಾರಗಳೆಂಬ
ತೊಟ್ಟು ಕೊಡುವ ಚಿಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಬಾಗಿಲ ಚಿಂತೆ
ಎಷ್ಟು ಬೇಕೆಂದೆ ರೆಟ್ಟು ಮನಕೆ ಹಂಬಲವೆ ||
ಮನೆ ಹೊಲಗಳ ಚಿಂತೆ ದನಕರುಗಳ ಚಿಂತೆ
ವನಿತೆಯರ ಚಿಂತೆ ಪ್ರಿಯರ ಚಿಂತೆಯು
ತನುಜರ ಬಹುಚಿಂತೆ ದಿನದೊಳು ಮಾಲ್ತೆ
ಹಣಕಾಸುಗಳ ಚಿಂತಿಪ ಬಿಡು ಗನಿಗಿಂತೆ || - ರತ್ನಾಕರನ ರಚನೆಗಳು.

೭೦ **ಷಡ್ ದ್ರವ್ಯಗಳು**

೧. ದ್ರವ್ಯ ಎಂದರೇನು ?
ಆನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮತ್ತೆ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಶಾಶ್ವತ ವಾಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳೇ ದ್ರವ್ಯಗಳು.
೨. ದ್ರವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವೇನು ?
“ಸತ್ ದ್ರವ್ಯಲಕ್ಷಣಮ್” ಎಂಬಂತೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದೇ ದ್ರವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ.
೩. ಸತ್ ಎಂದರೇನು ?
“ಉತ್ಪಾದ, ವ್ಯಯ, ಧೌವ್ಯಯುಕ್ತಂ ಸತ್” ಎಂಬಂತೆ ವಸ್ತುವು ಉತ್ಪಾದ, ವ್ಯಯ, ಧೌವ್ಯ ಎಂಬ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೇ ಸತ್ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೂ ಈ ಮೂರೂ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಉತ್ಪಾದ. ಚಿನ್ನದ ಗಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬಳಿ ಯಾದಂತೆ, ಹೊಸ ಪರ್ಯಾಯವು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ವ್ಯಯ. ಬಳಿ ಯಾದಾಗ ಗಟ್ಟಿಯ ಪರ್ಯಾಯ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪರ್ಯಾಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಹಳೆಯ ಪರ್ಯಾಯದ ವ್ಯಯ (ನಾಶ) ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ರೂ, ಅದರ ಮೂಲ ಸ್ಥಿತಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣಮಾತ್ರ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದೇ ಧೌವ್ಯ. ಗಟ್ಟಿ-ಬಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ-ಲೋಹ-ಹಳದಿವರ್ಣಗಳು ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಧೌವ್ಯವೆಂಬ ಶಾಶ್ವತತೆ. ಹೀಗೆ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದ, ವ್ಯಯ, ಧೌವ್ಯತ್ವಗಳು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.
- ಉದಾಹರಣೆ :- ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ವೃದ್ಧನಾದರೂ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಚಿನ್ನದ ಗಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬಳೆ-ಮತ್ತದನ್ನು ಕರಗಿಸಿ- ಸರ-ಮತ್ತದನ್ನು ಕರಗಿಸಿ-ಉಂಗುರ-ಓಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಡಿಸಿದರೂ, ಚಿನ್ನದ ಗುಣ, ಚಿನ್ನವೆಂಬ ವಸ್ತು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಇರುವುದು. ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹೊಸ ಪರ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ಹಳೇ ಪರ್ಯಾಯ ಗಳು ವ್ಯಯವಾದರೂ, ಮೂಲ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವಗುಣಗಳು ಮಾತ್ರ ಶಾಶ್ವತ ವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದೇ ದ್ರವ್ಯ. ಹೀಗೆಯೇ ಆತ್ಮನು ಹಲವು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾ ಇದ್ದರೂ ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ವ್ಯಯ ಆದರೂ ಆತ್ಮ ಮಾತ್ರ ಧೌವ್ಯ ಎಂದರೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೪. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟಿವೆ ?

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೂಲದಿಂದ ಎರಡೇ ದ್ರವ್ಯಗಳಿವೆ :-

1. ಜೀವದ್ರವ್ಯ
2. ಅಜೀವದ್ರವ್ಯ

೫. ಜೀವದ್ರವ್ಯವೆಂದರೇನು ?

ಯಾವ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ನೋಡುವ, ತಿಳಿಯುವ, ಚೇತನ ಶಕ್ತಿಯಿದೆಯೋ ಅದೇ ಜೀವದ್ರವ್ಯ.

೬. ಅಜೀವದ್ರವ್ಯವೆಂದರೇನು ?

ಯಾವ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ನೋಡುವ, ತಿಳಿಯುವ, ಚೇತನ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೋ, ಯಾವುದು ಜಡವಾಗಿದೆಯೋ ಅದೇ ಅಜೀವದ್ರವ್ಯ. ಈ ಅಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಯೇ ಮತ್ತೆ ಐದು ವಿಧಗಳಿವೆ.

೭. ಜೀವದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೇನು ?

ಜೀವನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂಭತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಜೀವದ್ರವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅವು ಹೀಗಿವೆ :-

1. ಜೀವತ್ವ
2. ಉಪಯೋಗತ್ವ
3. ಅಮೂರ್ತಕತ್ವ
4. ಕರ್ತೃತ್ವ
5. ಭೋಕ್ತೃತ್ವ
6. ಸ್ವದೇಹ ಪರಿಮಾಣತ್ವ
7. ಸಾಂಸಾರತ್ವ
8. ಸಿದ್ಧತ್ವ
9. ಊರ್ಧ್ವ ಗಮನತ್ವ

೮. ಜೀವತ್ವವೆಂದರೇನು ?

ಇಂದ್ರಿಯ, ಬಲ, ಆಯುಷ್ಯ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸುವುದು, ಬದುಕಿರುವುದು ಜೀವತ್ವದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ.

೯. ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಷ್ಟು, ಅವು ಯಾವುವು ?

ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು :-

ಅಂದರೆ ಸ್ಪರ್ಶನ, ರಸನ, ಘ್ರಾಣ, ಚಕ್ಷು, ಶ್ರೋತ್ರ.

ಬಲಗಳು ಮೂರು :-

ಮನೋಬಲ, ವಚನಬಲ, ಮತ್ತು ಕಾಯಬಲ.

ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಆಯುಷ್ಯ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ, ಹೀಗೆ 5+3+2=10 ಪ್ರಾಣಿಗಳು.

ಈ ಹತ್ತೂ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಬದುಕುವ ಜೀವವು ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವವು ಶರೀರ ಸಹಿತವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತು. ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಜೀವನು ಚೇತನತ್ವದಿಂದಲೇ ಸದಾ ಬದುಕಿರುತ್ತಾನೆ. ಜೀವನು ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ-ಚೇತನದಿಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮುಕ್ತನಾದಾಗಲೂ ಅಶರೀರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಜೀವ, ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ ಚೇತನದಿಂದಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಲಕ್ಷಣ ಜೀವನಿಗೆ-ಅಂದರೆ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸದಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರೀ ಜೀವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಹತ್ತೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಮ್ಮಿಯಿಂದ ಕಮ್ಮಿ ಎಂದರೆ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯ, ಕಾಯಬಲ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ದ್ವೀಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯ, ರಸನೇಂದ್ರಿಯ, ಕಾಯಬಲ, ವಚನಬಲ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯ ಎಂಬ ಆರು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ತ್ರೀಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯ, ರಸನೇಂದ್ರಿಯ, ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ (ಎಂದರೆ ಚರ್ಮ, ನಾಲಿಗೆ, ಮೂಗು), ಕಾಯಬಲ, (ಮಾತು), ವಚನಬಲ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯ ಎಂಬ 7 ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಚತುರ್ದ್ರಿಯ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯ, ರಸನೇಂದ್ರಿಯ, ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ, ಚಕ್ಷುರ್ದ್ರಿಯ(ಕಣ್ಣು), ಕಾಯಬಲ, ವಚನಬಲ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ, ಆಯುಷ್ಯ ಎಂಬ 9 ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಸಂಖ್ಯ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯ, ರಸನೇಂದ್ರಿಯ, ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ, ಚಕ್ಷುರ್ದ್ರಿಯ, ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯ(ಕಿವಿ), ಕಾಯಬಲ, ವಚನಬಲ, ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ, ಆಯುಷ್ಯ ಎಂಬ 9 ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಂಖ್ಯೇ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ 9 ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮನೋಬಲವೂ ಸೇರಿ ಹತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಂಖ್ಯೇ ಎಂದರೆ ಮನಸಹಿತ, ಅಸಂಖ್ಯೇ ಎಂದರೆ ಮನರಹಿತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಂದರ್ಥ. ಇವಿಷ್ಟೂ ಜೀವತ್ವದ ಲಕ್ಷಣ.

೧೦. ಉಪಯೋಗದ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದರೇನು ?

ಚೇತನದ ಪರಿವೆಯ ವಿಶೇಷವೇ ಉಪಯೋಗ. ಜೀವವು ಸದಾ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಚೇತನದಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೇ ಉಪಯೋಗ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಉಪ ಎಂದರೆ ತನ್ನಲ್ಲೇ

ಇರುವ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ, ಬಳಕೆಗೆ ಉಪಯೋಗವೆನ್ನುವರು. ನಿಜವಾಗಿ ಚೈತನ್ಯಾಧೀನ ಆತ್ಮನ ಪರಿಣಾಮವೇ ಉಪಯೋಗ. ಆತ್ಮನ ಚೈತನ್ಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವೆನ್ನುವರು. ಈ ಚೈತನ್ಯ ಗುಣವು ಆತ್ಮನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಲಾರದು. ಇದು ಜೀವದ್ರವ್ಯದ ಅಸಾಧಾರಣ ಗುಣ.

೧೧. ಉಪಯೋಗಗಳು ಎಷ್ಟು ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಉಪಯೋಗಗಳು ಎರಡು :-

1. ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗ
2. ದರ್ಶನೋಪಯೋಗ.

೧೨. ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗವೆಂದರೇನು ? ಅವುಗಳೆಷ್ಟು ?

ಜೀವನಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಬುದ್ಧಿ, ಅರಿವು ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗ. ಇದು ವಸ್ತುವಿನ ವಿಶೇಷ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುವುದು. ಇದರ ವಿಧಗಳು ಎಂಟು :-

1. ಕುಮತಿಜ್ಞಾನ :- ಕೆಟ್ಟ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ದುರ್ಬುದ್ಧಿ.
2. ಕುಶ್ರುತ ಜ್ಞಾನ :- ಕೆಟ್ಟ-ದಾರಿತಪ್ಪಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ.
3. ಕುಅವಧಿಜ್ಞಾನ :- ತನ್ನ ತಪೋಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನೇ ಒಂದು ದೇಶ, ಕಾಲ, ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವುದು. ಈ ಮೂರೂ ಕುಜ್ಞಾನಗಳು ಮಿಥ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಗಳಾಗಿವೆ.

4. ಮತಿಜ್ಞಾನ :- ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ.

5. ಶ್ರುತಜ್ಞಾನ :- ಮತಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ.

6. ಅವಧಿಜ್ಞಾನ :- ದ್ರವ್ಯ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಭಾವ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸು, ವಿದ್ಯಾಸಾಧನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಒಂದು ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ.

7. ಮನಃಪರ್ಯಾಯಜ್ಞಾನ :- ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ, ಇದು ದೀಕ್ಷಾಧಾರಿ ತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೆ, ಗಣಧರರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

8. ಕೇವಲಜ್ಞಾನ :- ಜಗತ್ತಿನ ಸಕಲ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣ-ಪರ್ಯಾಯ ಸಹಿತವಾಗಿ, ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯತ್-ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ

ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ. ಇದು ಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಕೇವಲಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮತಿಜ್ಞಾನಾದಿ ಐದೂ ಜ್ಞಾನಗಳು ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಗಳು.

೧೩. ದರ್ಶನೋಪಯೋಗವೆಂದರೇನು ? ಅವುಗಳ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೂ, ಪರೋಕ್ಷವೂ ಆದ ವಸ್ತುಗಳ ಆಕಾರಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡುವ-ನಂಬುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ದರ್ಶನೋಪಯೋಗ. ಇದು ವಸ್ತುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶವನ್ನು ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುವುದು.

೧೪. ದರ್ಶನೋಪಯೋಗದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ದರ್ಶನೋಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ :-

1. ಚಕ್ಷುದರ್ಶನ :- ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವುದು.

2. ಅಚಕ್ಷುದರ್ಶನ :- ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡದೇ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅಂತಃಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ಇತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಶಬ್ದ ಕೇಳುವುದರಿಂದ, ಮೂಸುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದು.

3. ಅವಧಿದರ್ಶನ :- ಅವಧಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವುದು.

(ತಪ, ವೃದ್ಧಿ, ವಿದ್ಯೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ)

4. ಕೇವಲದರ್ಶನ :- ಕೇವಲಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿ ಕೇವಲಿಗಳಿಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಿಷ್ಟು ಜೀವನ ಉಪಯೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

೧೫. ಅಮೂರ್ತತ್ವದ ಲಕ್ಷಣವೇನು ?

ಜೀವನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಕೈಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಜೀವನು ಅಮೂರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರೆ ಒಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವನು ಮೂರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಮೂರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ-ನಿಶ್ಚಯ ನಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ, ಕೈಗೆ ಸಿಗದ ವಸ್ತು, ವಿಷಯಗಳು ಅಮೂರ್ತ, ಆತ್ಮ-ಕರ್ಮಗಳು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ಅಮೂರ್ತವಿವೆ.

ಆದರೆ ಜೀವನು ಸಂಸಾರೀ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶರೀರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ವ್ಯವಹಾರನಯದಿಂದ ಮೂರ್ತ ಎಂದರೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಕೈಗೆ ಸಿಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅದು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಚೇತನ ಶಕ್ತಿ ಅಮೂರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಸತ್ತಾಗ, ಚೇತನ ಹೋಗುವುದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಿದ್ಧಾಂತನೂ ಅಮೂರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದಿಷ್ಟೂ ಜೀವನ ಅಮೂರ್ತತ್ವದ ಲಕ್ಷಣವಿದೆ.

೧೬. ಕರ್ತೃತ್ವದ ಲಕ್ಷಣವೇನು ?

ಆತ್ಮನು ಈ ಸಂಸಾರೀ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಆಸ್ರವ-ಬಂಧಗಳ ಕರ್ತೃವು ತಾನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಲಕ್ಷಣ. ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ, ಭಾವಕರ್ಮ ಮತ್ತು ನೋಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕರ್ತೃತ್ವ ಲಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಕರ್ತೃನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೧೭. ದ್ರವ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಾವುವು ? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ?

ಕರ್ಮದ ಪುದ್ಗಲ ಪಿಂಡಗಳಾದ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಎಂಟಿವೆ :-

1. ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ
 2. ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ
 3. ಮೋಹನೀಯ
 4. ಅಂತರಾಯ
 5. ಆಯುಷ್ಯ
 6. ನಾಮ
 7. ಗೋತ್ರ
 8. ವೇದನೀಯ.
- (ಇವುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೆ)

೧೮. ಭಾವಕರ್ಮಗಳಾವುವು ?

ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಗಳಾದ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ಭಯ, ಕ್ರೋಧ, ಕಾಮ, ಚಿಂತೆ, ಪುಂವೇದ, ಸ್ತ್ರೀವೇದ, ನಪುಂಸಕವೇದ, ಹಾಸ್ಯ, ರತಿ, ಅರತಿ, ಅಸಹ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಿಕಾರೀ ಭಾವಗಳು.

೧೯. ನೋಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ನೋಕರ್ಮವೆಂದರೆ ಶರೀರ. ಔದಾರಿಕ, ವೈಕ್ರಿಯಿಕ, ಆಹಾರಕ, ತೈಜಸ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಣ್ಯ ಎಂದು ಶರೀರಗಳು ಐದು ವಿಧ. ಜೀವನು ಹೀಗೆ ಇವುಗಳ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೨೦. ಸ್ವದೇಹ ಪರಿಮಾಣತ್ವವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವನು ತನ್ನ ಶರೀರದ ತುಂಬಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಹೊಸ ಶರೀರವು ಚಿಕ್ಕದಾಗಲೀ, ದೊಡ್ಡದಾಗಲೀ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಶರೀರದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಶರೀರ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರಲೀ, ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಲೀ ಮತ್ತು ತಾನು ಮುಂದೆ ಸೇರುವ ಶರೀರ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರಲೀ, ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಲೀ ಅಷ್ಟಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶರೀರದ ತುಂಬಾ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಣ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚ, ವಿಸ್ತಾರ, ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮುದ್ಧಾತವೆಂಬ ಶಕ್ತಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮುದ್ಧಾತ ಗುಣ-ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಶರೀರದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

೨೧. ಭೋಕ್ತೃತ್ವದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವನು ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವಾದ ಸುಖವನ್ನೋ-ದುಃಖವನ್ನೋ ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಭೋಕ್ತೃತ್ವ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಭೋಗಿಸುವುದು ಈ ಇಚ್ಛೆ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಇದು ಮುಕ್ತನಾಗುವವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗಾಯ, ತನ್ನ ಅಪಥ್ಯದಿಂದಾದ, ಕಾಯಿಲೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಈ ಜೀವನು ತನ್ನ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ವ್ಯವಹಾರವಾದರೆ ನಿಶ್ಚಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇರುವ ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತಸುಖಾನಂದವನ್ನು ಮುಕ್ತಾತ್ಮನು ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ನಿಶ್ಚಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ್ಮನು ಭೋಕ್ತೃ ಲಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ.

೨೨. ಸಂಸಾರತ್ವದ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದರೇನು ?

ಸಂಸಾರ ಎಂದರೆ ಸಂಸರಣ. ಎಂದರೆ ಗತಿಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ, ಜರಾ, ಮರಣಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಸುತ್ತುವ ಜೀವನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಸಾರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆತ್ಮನು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ "ಬಾರದ ಭವವಿಲ್ಲ, ತಿರುಗದ ನೆಲವಿಲ್ಲ, ಸೇರಿಯುಣ್ಣದ ಮೊಲೆಯಿಲ್ಲ" ಎಂಬಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಗತಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಬಾರಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ಅಲ್ಲಿನ ದುಃಖವನ್ನೋ, ಇಂದ್ರಿಯಾಧೀನ ಸುಖವನ್ನೋ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಸುತ್ತುಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ 84 ಲಕ್ಷ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಸ-

ಸ್ಥಾವರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸುತ್ತಾಟವೇ ಸಂಸಾರತ್ವವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸುತ್ತಾಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಕ್ಷಯಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತನಿಗೆ ಈ ಸಂಸಾರತ್ವವಿಲ್ಲ.

೨೩. ತ್ರಸ ಎಂದರೇನು ?

ಎರಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯದ ವರೆಗಿನ ಜೀವಿಗಳು ತ್ರಸಜೀವಿಗಳು. ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟ-ಪಶುಪಕ್ಷಿ-ಮಾನವ-ದೇವ-ದಾನವ-ನಾರಕೀ ಜೀವಿಗಳು-ಚಲಿಸುವ ಜೀವಿಗಳು.

೨೪. ಸ್ಥಾವರ ಎಂದರೇನು ?

ಕೇವಲ ಏಕೇಂದ್ರಿಯಗಳಾದ ಪೃಥ್ವಿಕಾಯಕ, ಜಲಕಾಯಕ, ಅಗ್ನಿ ಕಾಯಕ, ವಾಯುಕಾಯಕ, ವನಸ್ಪತಿಕಾಯಕಗಳು ಸ್ಥಾವರ ಜೀವಿಗಳು-ಚಲಿಸದಿರುವ ಜೀವಿಗಳು.

೨೫. ಸಿದ್ಧತಗುಣವೆಂದರೇನು ?

ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದಿ ಸಮಸ್ತ ದ್ರವ್ಯ-ಭಾವ-ನೋಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಸಮ್ಯಕ್ ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತಬಲ, ಅವ್ಯಾಭಾಧತ್ವ, ಅಗುರುಲಘುತ್ವ, ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವ, ಅವಗಾಹನತ್ವ ಎಂಬ ಎಂಟು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಲೋಕದ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈಶತ್ವಾನ್ವಿತರಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರೇ ಸಿದ್ಧಾತ್ಮರು. ಈ ಗುಣ-ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಶಕ್ತಿಯು ಸಕಲ ಭವ್ಯಾತ್ಮರಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಬಹಿರಾತ್ಮನೂ, ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಅಂತರಾತ್ಮನೂ, ಕರ್ಮಕ್ಷಯದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಮಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಸಶರೀರಿಯಾದ ಅರಹಂತರೂ, ಅಶರೀರಿಯಾದ ಸಿದ್ಧಾತ್ಮರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಜೀವನ ಗುಣವೇ ಸಿದ್ಧತ್ವ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ಜೀವನ ಅಂತಿಮವಾದ, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೨೬. ಊರ್ಧ್ವಗಮನತ್ವ ಎಂದರೇನು ?

ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಈ ಜೀವನು ಕರ್ಮದ ಭಾರದಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ಈ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಜೀವನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಊರ್ಧ್ವಗಮನತ್ವ ಎಂದರೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ

ಹೋಗುವ ಗುಣವಿದೆ. ಈ ಗುಣದಿಂದ ಈ ಜೀವನು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಸದಾಚಾರದಿಂದ ಪುರುಷಾರ್ಥದಿಂದ ಜ್ಞಾನ, ಧ್ಯಾನ, ತಪಾಧನೆಯಿಂದ ಕ್ಷಯ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣವಾದ ಊರ್ಧ್ವಗಮನತ್ವದಿಂದ ಲೋಕದ ತುತ್ತತುದಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಈ ಸಿದ್ಧಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮನು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಕಲಂಕದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಈ ಗುಣದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಮೇಲೇರುತ್ತದೆ. ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಕರ್ಮಕ್ಷಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದೋ ಆಗ ಆ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನು ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಮೇಲೇರಿ ಸಿದ್ಧ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಿದ್ಧ ಲೋಕವೂ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಷ್ಟೇ 45 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ ಪಾದಗಳಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕೈಮುಗಿದು ಆ ಸಿದ್ಧಾತ್ಮರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಭಾವಿಸಿ, ಸ್ತುತಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ.

೨೭. ಸಿದ್ಧಾತ್ಮರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ?

ಜೀವ, ಅಜೀವಗಳು ಗಮನ ಮಾಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಧರ್ಮವೆಂಬ ದ್ರವ್ಯವು ಈ ಲೋಕದ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿದೆ. ಲೋಕದ ಆಚೆಗೆ ಈ ದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಾತ್ಮರು ಸಿದ್ಧಲೋಕದಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನುವಾತವಲಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದಂತೆ ಸಿದ್ಧ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಜೀವನು ಜೀವತ್ವಾದಿ ಒಂಭತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಜೀವರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವ-ಮುಕ್ತ ಜೀವ ಎಂಬ ಬೇಧಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಬಹಿರಾತ್ಮ-ಅಂತರಾತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮರೆಂಬ ಭೇದಗಳಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರವನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨೮. ಅಜೀವದ್ರವ್ಯವೆಂದರೇನು ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಜಡವಸ್ತುಗಳೇ ಅಜೀವದ್ರವ್ಯಗಳು. ಜೀವವಿಲ್ಲದ, ಚೇತನವಿಲ್ಲದ ಮೂರ್ತಿಕ - ಅಮೂರ್ತಿಕ ವಸ್ತುಗಳೇ ಅಜೀವ ದ್ರವ್ಯಗಳು. ಅಜೀವದ್ರವ್ಯಗಳು ಐದು ಇವೆ :-

1. ಪುದ್ಗಲದ್ರವ್ಯ
2. ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯ
3. ಅಧರ್ಮದ್ರವ್ಯ
4. ಆಕಾಶದ್ರವ್ಯ
5. ಕಾಲದ್ರವ್ಯ.

ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶ ಗುಣಗವುಳ್ಳವು ಮೂರ್ತಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳು. ಇವಿಲ್ಲದವು ಅಮೂರ್ತಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳು. ಪುದ್ಗಲದ್ರವ್ಯವು ಮೂರ್ತಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಮಿಕ್ಕ ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ, ಕಾಲದ್ರವ್ಯಗಳು ಅಮೂರ್ತಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳು. ಕೆಲವು ಪರಮಾಣುಗಳೂ, ಕರ್ಮಾದಿಗಳೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಆ ಪರಮಾಣುವಿಗೂ ರೂಪು , ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣ, ಸ್ಪರ್ಶಾದಿ ಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವು ಜಡ-ಪುದ್ಗಲ ದ್ರವ್ಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಮೂರ್ತಕ ಎಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಮತ್ತು ಕೈಗೆ ಸಿಗುವ ವಸ್ತುಗಳು. ಅಮೂರ್ತಕವೆಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಕೈಗೆ ಸಿಗದ ವಸ್ತುಗಳು.

೨೯. ಪುದ್ಗಲ ದ್ರವ್ಯವೆಂದರೇನು ?

ರೂಪು, ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣ, ಸ್ಪರ್ಶಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಜಡವಸ್ತುಗಳೇ ಪುದ್ಗಲದ್ರವ್ಯ. ಈ ಪುದ್ಗಲದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ, ಬಂಧ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಸ್ಥೂಲ, ಆಕಾರ, ಕಠಿಣತ್ವ, ಕತ್ತಲೆ, ಬೆಳಕು, ಉಷ್ಣ, ಶೀತ, ಸ್ನೇಹ, ಕೋಪ ಕಾರ್ಮಣ-ವರ್ಗಣ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಪೂರಣ-ಗಾಲನ ಅಂದರೆ ಬಂದುಸೇರುವ ಮತ್ತೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಂತಹ ಜಡ ವಸ್ತುವೇ ಪುದ್ಗಲ. ಪುದ್ಗಲವು ಅಣು ಅಣುಗಳಾಗಬಲ್ಲದು, ಮತ್ತೆ ಸೇರಿ ಸ್ಕಂಧವಾಗಬಲ್ಲದು.

೩೦. ಸ್ಪರ್ಶಗಳಾವುವು ?

ಶೀತ, ಉಷ್ಣ, ಹಸಿ, ಒಣ, ಮೃದು, ಒರಟು, ಹಗುರ, ಭಾರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ಪರ್ಶಗಳಿವೆ.

೩೧. ರಸದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಸಿಹಿ, ಖಾರ, ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ, ಕಹಿ, ಒಗರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಆರು ತರಹದ ರಸಗಳಿವೆ.

೩೨. ಗಂಧದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಗಂಧದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧ, ದುರ್ಗಂಧ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ.

೩೩. ವರ್ಣಗಳಾವುವು ?

ಬಿಳುಪು, ಕಪ್ಪು , ಹಳದಿ, ನೀಲಿ, ಕೆಂಪು ಎಂಬುದಾಗಿ ಐದು ವಿಧದ ವರ್ಣಗಳಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಪುದ್ಗಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶದ-8, ರಸದ-6, ಗಂಧದ-2, ವರ್ಣದ-5 ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು 21 ಗುಣಗಳಿವೆ.

೩೪. ಪುದ್ಗಲದ ವಿಂಗಡಣೆ ಯಾವರೀತಿಯಿದೆ ?

ಪುದ್ಗಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾಣು ಹಾಗೂ ಸ್ಕಂಧ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಂಗಡಣೆ ಗಳಿವೆ.

೩೫. ಪರಮಾಣು ಎಂದರೇನು ?

ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗದಂತಹ ಒಂದು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಸ್ತುವೇ ಪರಮಾಣು. ಇದರಲ್ಲಿ ತುದಿ, ಮೊದಲು, ಮಧ್ಯ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯ ಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಲೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಅನಿಭಾಜ್ಯ ವಸ್ತು ಪರಮಾಣು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪ್ರದೇಶ, ರೂಪು, ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಪರಮಾಣುವೂ ಪುದ್ಗಲದ ಗುಣಲಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

೩೬. ಸ್ಕಂಧ ಎಂದರೇನು ?

ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಪರಮಾಣುಗಳ ಪುಂಜವೇ ಸ್ಕಂಧ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 6 ಭಾಗಗಳಿವೆ.

1) ಸ್ಥೂಲ-ಸ್ಥೂಲ :- ಬಂಡೆ, ಸೌದೆ, ಇಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

2) ಸ್ಥೂಲ :- ನೀರು ರೀತಿಯ ದ್ರವಗಳು

3) ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ :- ಹೊಗೆ, ನೆರಳು, ಬೆಳಕು.

4) ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಸ್ಥೂಲ :- ರುಚಿ, ವಾಸನೆ, ಶಬ್ದ.

5) ಸೂಕ್ಷ್ಮ :- ಎರಡು ಅಣುಗಳು ಸೇರಿದ ಸ್ಕಂಧ.

6) ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ :- ಕಾರ್ಮಣ, ಭಾಷಾ, ತ್ರೈಜಸ, ವರ್ಗಣಗಳು.

ಹೀಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ, ಕೈಗೆ ಸಿಗುವ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಕೈಗೆ ಸಿಗದ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಸ್ತುಗಳು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಜಡವಾದ ಪುದ್ಗಲ ದ್ರವ್ಯಗಳು.

೩೨. ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವೆಂದರೇನು ?

ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವು ಒಂದು ಅಮೂರ್ತದ್ರವ್ಯ. ಇದು ಒಂದು ಅಜೀವ ದ್ರವ್ಯ, ಇದು ಲೋಕಾಕಾಶದ ತುಂಬಾ ಇದೆ. ಇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; ಕೈಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಇದು ಇದೆ. ಇದೊಂದು ಅಖಂಡ ದ್ರವ್ಯ. ಇದು ಗತಿ ಹೇತುತ್ವ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದೂ ಅಂದರೆ ಜೀವ, ಪುದ್ಗಲಗಳ ಹಲನೆ-ಚಲನೆಗೆ ಸಹ ಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ದ್ರವ್ಯದ ಸಹಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಜೀವ ಪುದ್ಗಲಗಳೂ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಚಲಿಸಲಾರವು. ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಪುಣ್ಯ, ದಾನ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಮೀನು ನೀರಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಚಲಿಸಬಲ್ಲದೋ ಹಾಗೆ. ಆದರೆ ನೀರೇ ಮೀನನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಚಲಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ತಾನೇ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಜೀವ ಪುದ್ಗಲಗಳ ಚಲನೆಗೆ ಉದಾಸೀನ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ ಸಹಾಯಕ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಲೋಕಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಾಂತರು ಅಲೋಕಾಕಾಶಕ್ಕೆ ಗಮನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

೩೩. ಅಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವೆಂದರೇನು ?

ಇದೊಂದು ಅಮೂರ್ತದ್ರವ್ಯ. ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಕಾಗಿ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಜೀವ ಪುದ್ಗಲಗಳು ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವ ದ್ರವ್ಯವೇ ಅಧರ್ಮದ್ರವ್ಯ. ಅಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಪಾಪ, ಅಧರ್ಮ, ಅನ್ಯಾಯ, ಅನಾಚಾರವೆಂದಲ್ಲ. ಈ ಅಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವೂ ಕೂಡ ಲೋಕಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಒಂದು ಅಖಂಡವಾದ ದ್ರವ್ಯ. ಇದೂ ಕೂಡ ಜೀವ ಪುದ್ಗಲಗಳನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಲ್ಲುವವರಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಸಿದ್ಧರಂತೆ ಶಾಶ್ವತ ನಿಲುಗಡೆಯಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನಿಲುಗಡೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಜೀವನು ಗತಿ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ, ಇದೂ ಒಂದು ನಿಮಿತ್ತ ಸಹಕಾರಿದ್ರವ್ಯ. ಸ್ಥಿತಿಹೇತುತ್ವ ಗುಣದ್ದು.

೩೪. ಆಕಾಶದ್ರವ್ಯ ಎಂದರೇನು ?

'ಅವಕಾಶದಾನ ಯೋಗ್ಯಂ ಆಕಾಶಂ' ಎಂಬಂತೆ ಸಕಲ ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಾನವೇ ಆಕಾಶ.

ಇದು ಅವಗಾಹನತ್ವ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದು. ಇದೂ ಅಮೂರ್ತ ದ್ರವ್ಯ. ಲೋಕಾಕಾಶ, ಅಲೋಕಾಕಾಶ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಜೀವಾದಿ ಆರೂ ದ್ರವ್ಯಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಜಾಗವೇ ಲೋಕಾಕಾಶ. ಲೋಕಾಕಾಶದ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ಸ್ಥಳವೇ ಅಲೋಕಾಕಾಶ. ಈ ಲೋಕಾಕಾಶವೂ ಅನಂತಾನಂತ ಪ್ರದೇಶಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಪರಮಾಣು ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟು ಜಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರದೇಶವೆನ್ನುವರು.

೪೦. ಕಾಲದ್ರವ್ಯವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವ-ಪುದ್ಗಲಾದಿ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಸದಾ ಪರ್ಯಾಯ, ಪರಿವರ್ತನೆ, ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದೇ ಕಾಲದ್ರವ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ ವರ್ತನಾ ಹೇತುತ್ವಗುಣವೆನ್ನುವರು. ಮನೆ, ಬಟ್ಟೆ, ಶರೀರ ಹಳೆಯದಾಗುವುದು, ಹರಿಯುವುದೂ, ಜೀವನು ಒಂದು ಗತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಗತಿಗೆ ಹೋಗುವುದೂ, ಜನನ, ಶೈಶವ, ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು, ಮುಂತಾದವುಗಳಾಗಲು ಕಾಲದ್ರವ್ಯವು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಕಾಲದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡುವಿಧ :- 1. ವ್ಯವಹಾರಕಾಲ 2. ನಿಶ್ಚಯಕಾಲ.

ಕಾಲದ್ರವ್ಯದ ಅನೇಕ ಪರಮಾಣುಗಳು ಲೋಕದ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿವೆ. ಅವು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿವೆ. ನಿಮಿಷ, ಗಂಟೆ, ದಿನ, ವಾರ, ತಿಂಗಳು, ವರ್ಷ ಮುಂತಾದ ಸಮಯವೇ ವ್ಯವಹಾರ ಕಾಲ.

ಸ್ವಯಂ ಪರಿಣಮನ ಹೊಂದುವ ದ್ರವ್ಯಗಳ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದೇ ನಿಶ್ಚಯಕಾಲ.

ರತ್ನರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರತ್ನಗಳು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿರುವಂತೆ, ಲೋಕಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಣುಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಅನಂತ ಪ್ರದೇಶಿಯಾದ ಲೋಕಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಾಣುಗಳಿವೆ.

ಜನಾ ಘನಾಶ್ಚ ವಾಚಾಲಾಃ ಸುಲಭಾಃ ಸ್ತುರ್ವ್ಯರ್ಥೋತ್ತಿತಾಃ |

ದುರ್ಲಭಾಹ್ಯಂತರಾದ್ರಾಸ್ತೇ ಜಗದ್ಭುಜ್ಜಿಹೀರ್ಷವಃ ||

ಅರ್ಥ :- ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವಂಥವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಕೇವಲ ಧರ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಜೀವದ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವಂಥ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವಂಥವರು ತೀರ ವಿರಳರಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಉದ್ಯಮವು ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿಲ್ಲ.

-- ಆತ್ಮಾನುಶಾಸನ.

೭೧ ಪಂಚಾಸ್ತಿಕಾಯ

೧. ಅಸ್ತಿಕಾಯವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವ, ಪುಧ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶದ್ರವ್ಯಗಳು ಬಹುಪ್ರದೇಶೀ ದ್ರವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರದೇಶ ಎಂದರೆ ಜಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಅಸ್ತಿಕಾಯಗಳಿವೆ. ತನ್ನದೇ ಆದ ಗಾತ್ರ-ಜಾಗದ ಆಕ್ರಮಣವಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ಅಸ್ತಿಕಾಯವಾಗಿವೆ.

ಕಾಯವೆಂದರೆ ಶರೀರ, ಅಸ್ತಿ ಎಂದರೆ ಇರುವುದು. ಅಸ್ತಿಕಾಯ, ಬಹು ಪ್ರದೇಶಿಯಾಗಿರುವ ದ್ರವ್ಯ. ಆದರೆ ಕಾಲದ್ರವ್ಯವು ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಬಹುಪ್ರದೇಶೀ ದ್ರವ್ಯವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಲವು ಅಸ್ತಿಕಾಯವಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಜೀವ, ಪುಧ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ, ಕಾಲವೆಂಬ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಮೂಹವೇ ಲೋಕ. ಈ ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ನಿತ್ಯವಾಗಿವೆ, ಅವಿನಾಶಿಯಾಗಿವೆ.

೨. ಎಲ್ಲದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ?

ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನರೂಪವಾಗಿ ಇದ್ದೇಯಿರುವ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಗಳೆಂದೂ, ಪ್ರತಿ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಬೇರೆ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದ ಗುಣಗಳೇ ವಿಶೇಷ ಗುಣವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

೩. ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಗಳೆಷ್ಟು ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಗುಣಗಳು 6 ಇವೆ.

1. ಅಸ್ತಿತ್ವ :- ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ನಾಶವಿಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿ.
2. ವಸ್ತುತ್ವ :- ದ್ರವ್ಯವು ಒಂದು ವಸ್ತು ಪದಾರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

3. ದ್ರವ್ಯತ್ವ :- ತನ್ನ ಗುಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸದಾ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿ.

4. ಪ್ರಮೇಯತ್ವ :- ದ್ರವ್ಯವು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ದ್ರವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಬೇಕಾದ ರೂಪ-ಲಕ್ಷಣ.

5. ಅಗುರು ಲಘುತ್ವ :- ಚಿಕ್ಕದೂ, ದೊಡ್ಡದೂ ಆಗುವ ಶಕ್ತಿ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ.

6. ಪ್ರದೇಶತ್ವ :- ದ್ರವ್ಯವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಗಳಿರುತ್ತವೆ.

೪. ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ?

ಎಲ್ಲದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರದೆ ಕೇವಲ ಆಯಾ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುವ ಲಕ್ಷಣವೇ ವಿಶೇಷಗುಣವಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆ : ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಚೇತನಗಳು ಬೇರೆ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೆಯೇ ಪುಧ್ಗಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ- ಚಲನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವ ಗುಣವಿರುತ್ತದೆ.

ಅಧರ್ಮದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ- ಜೀವ ಪುಧ್ಗಲಗಳು ನಿಲ್ಲಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವ ಗುಣವಿರುತ್ತದೆ.

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ- ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೂ ಇರಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ಗುಣವಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾಲದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ- ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವ ಗುಣವಿರುತ್ತದೆ.

ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಯಾ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮದೇ ಆಗಿರುವ ವಿಶೇಷಗುಣವೂ, ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ.

೭೨

ಸಪ್ತತ್ವಗಳು

೧. ತತ್ವ ಎಂದರೇನು ?

“ತಸ್ಯಭಾವಃ ತತ್ತ್ವಂ” ಎಂಬಂತೆ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವವೇ-ಒಳ ಅರ್ಥವೇ-ಅಂತರಂಗವೇ ತತ್ತ್ವವಿದೆ. ಜೀವಾಜೀವಗಳ ಸಂಬಂಧ-ಬಿಡುಗಡೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ವಿಷಯವೇ ತತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ.

೨. ತತ್ತ್ವಗಳು ಎಷ್ಟು ? ಅವುಗಳಾವುವು ?

ಸಿದ್ಧಾಂತದ ರೀತ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳು ಏಳು :-

- 1) ಜೀವತತ್ತ್ವ 2) ಅಜೀವತತ್ತ್ವ 3) ಆಸ್ರವತತ್ತ್ವ 4) ಬಂಧತತ್ತ್ವ
- 5) ಸಂವರತತ್ತ್ವ 6) ನಿರ್ಜರತತ್ತ್ವ 7) ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವ

೩. ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳೆಷ್ಟು ?

ಮೂಲದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಎರಡೇ :- 1. ಜೀವತತ್ತ್ವ 2. ಅಜೀವತತ್ತ್ವ
ಈ ಜೀವ-ಅಜೀವಗಳ ಬಂಧ-ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ತ್ವಗಳು ಐದು :- ಆಸ್ರವ, ಬಂಧ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರಾ, ಮೋಕ್ಷ.

೧ - ಜೀವತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಅಜೀವತತ್ತ್ವ :

೪. ಜೀವತತ್ತ್ವ ಎಂದರೇನು ?

ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಚೇತನ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದೇ ಜೀವತತ್ತ್ವ. ಅಚೇತನವಾದ ಜಡವಸ್ತುವೇ ಅಜೀವತತ್ತ್ವ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೀವವೂ, ಅಜೀವವೂ, ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಅಸ್ತಿಕಾಯಗಳೂ, ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಆಗಿವೆ ಮತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಆಗಿವೆ.

೨ - ಆಸ್ರವತತ್ತ್ವ :

೧. ಆಸ್ರವವೆಂದರೇನು ?

ಈ ಜೀವ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶುಭಾಶುಭ ಭಾವಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕರ್ಮವೆಂಬ ಅಜೀವವನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಆಸ್ರವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮಗಳ ಬರುವಿಕೆಗೆ

ಆಸ್ರವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಜೀವಿಯ, ಮನ, ವಚನ, ಕಾಯಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯೋಗ ವೆನ್ನುವರು. ಈ ಯೋಗದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಪಂಧನ, ಕಂಪನವಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ ಆತ್ಮ ಪ್ರದೇಶವು ಲೋಹ ಚುಂಬಕದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತುಳುಕಾಡುವ ಕಾರ್ಮಣ-ವರ್ಗಣವೆಂಬ ಜಡಪುದ್ಗಲಾಣುಗಳನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಆಕರ್ಷಿಸಿ, ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ- ಈ ರೀತಿ ಕರ್ಮಾಣುಗಳು ಆತ್ಮನತ್ತ ಬರುವ ದ್ವಾರವೇ ಆಸ್ರವ ತತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ.

೨. ಆಸ್ರವದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಆಸ್ರವದಲ್ಲಿ ಎರಡುವಿಧ :- 1. ಭಾವಾಸ್ರವ 2. ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವ.

ಭಿದ್ರವಾದ ದೋಣಿಯೊಳಗೆ ನೀರು ಬರುವಂತೆ ಕರ್ಮವು ಆತ್ಮ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುವ ದ್ವಾರವೇ ಆಸ್ರವ. ಇದಕ್ಕೆ ಮನ, ವಚನ, ಕಾಯಗಳ ಕಾರ್ಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

೩. ಭಾವಾಸ್ರವ ಎಂದರೇನು ?

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಅವಿರತ, ಪ್ರಮಾದ, ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಯೋಗ ರೂಪವಾದ ಜೀವನ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳು ತನ್ನತ್ತ ಬರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪರಿಣಾಮ ಗಳಿಗೆ ಭಾವಾಸ್ರವವೆನ್ನುವರು.

೪. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಜಿನದೇವ, ಗುರು, ಧರ್ಮ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಅನಾಚಾರ, ದುರಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜೀವಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ದುರ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯೆಂದೂ, ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.

೫. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ? ಅವುಗಳು ಯಾವುವು ?

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಗಳು ಐದು :-

1. ಏಕಾಂತ 2. ವಿಪರೀತ 3. ಸಂಶಯ 4. ವಿನಯ 5. ಅಜ್ಞಾನ

೬. ಏಕಾಂತ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೆಂದರೇನು ?

ಅನೇಕ ಧರ್ಮಾತ್ಮಕವಾದ ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒಂದೇ ಧರ್ಮಾತ್ಮಕ ವೆಂದೂ, ತನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಆಚರಣೆಗಳೇ ಸರಿಯೆಂದು ಹಟ ಮಾಡುವುದು ಏಕಾಂತ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ.